

# Ophævelse og hjemvisning af § 25-tilladelse til etablering af ny forbindelsesvej

22/02461

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter miljøvurderingslovens § 25, jf. § 49, stk. 1.[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Horsens Kommunes afgørelse af 14. januar 2022 om § 25-tilladelse til ny forbindelsesvej fra erhvervsområde Vega til motorvej E45, afkørsel Horsens C og hjemviser sagen til fornyet behandling.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2.[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. miljøvurderingslovens § 54, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, der i overensstemmelse med miljøvurderingslovens § 49, stk. 1, har behandlet sagen i nævnet læge afdeling (afdeling 10), jf. § 3, stk. 1, nr. 10, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

## 1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet 4

### 2. Sagens oplysninger. 5

#### 2.1 Området 5

#### 2.2 Natur- og planforhold. 5

##### 2.2.1 Natura 2000-område nr. 236. 5

##### 2.2.2 Vandområdeplanerne. 5

#### 2.3 Den påklagede afgørelse. 6

##### 2.3.1 Projektet 6

2.3.2 § 25-tilladelsen. 7

2.3.3 Grundlaget for afgørelsen. 10

2.3.4 Natura 2000-konsekvensvurderingen. 10

2.3.5 Miljøkonsekvensrapporten. 22

2.4 Klagens indhold. 29

2.4.1 Myndighedsinhabilitet 29

2.4.2 Påvirkning af Natura 2000-området 29

2.4.3 Tilvejebringelse af habitatkonsekvensvurderingen. 31

2.4.4 Bilag IV-arter 31

2.4.5 Øvrig natur 33

2.4.6 Alternativer 34

2.4.7 Fastsættelse af vilkår 34

2.4.8 Øvrige klagepunkter 34

2.5 Horsens Kommunes bemærkninger til klagen. 35

2.5.1 Myndighedsinhabilitet 35

2.5.2 Natura 2000-habitatkonsekvensvurdering. 36

2.5.3 Konsekvensvurderingens tilvejebringelse. 37

2.5.4 Bilag IV-arter 38

2.5.5 Øvrig natur 39

2.5.6 Alternativer 40

2.5.7 Fastsættelse af vilkår 40

2.5.8 Øvrige bemærkninger 40

2.6 Nye oplysninger under sagens behandling. 40

**3. Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger og afgørelse..... 42**

3.1 Miljø- og Fødevarerklagenævnets prøvelse. 42

3.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger 43

3.2.1 Den retlige ramme. 43

3.2.2 Ad 1) Myndighedsinhabilitet 48

3.2.3 Ad 2) Påvirkning af målsatte overfladevandområder 50

3.2.4 Ad 3) Påvirkning af Natura 2000-område. 57

### 3.2.5 Ad 4) Konsekvensvurderingens tilvejebringelse. 62

### 3.2.6 Ad 5) Påvirkning af bilag IV-arter (flagermus, odder, stor vandsalamander og spidssnudet frø) 63

### 3.2.7 Ad 6) Øvrig natur 69

### 3.2.8 Ad 7) Alternativer 70

## 3.3 Miljø- og Fødevarerklagenævnets øvrige bemærkninger 71

### 3.3.1 Vandrammedirektivet 71

### 3.3.2 Bilag IV-arter 72

### 3.4 Gebyr. 72

## 3.5 Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse. 72

## 1. Klagen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet

Afgørelsen er den 9. februar 2022 påklaget til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af en beboer i området. Klager har indsendt supplerende bemærkninger den 4. maj 2022, den 13. september 2022 og den 26. oktober 2022.

Klager har navnlig anført, at

- der er myndighedsinhabilitet efter miljøvurderingslovens § 40, stk. 3, hos Horsens Kommune,
- den udarbejdede Natura2000 konsekvensvurdering er mangelfuld og utilstrækkelig, herunder i forhold til grundvandssænkning
- rådgivervirksomheden bag Natura 2000konsekvensvurderingen ikke er uvildig,
- vurderingen af bilag IVarter er mangelfuld og utilstrækkelig, herunder i forhold til flagermus,
- øvrig natur ikke er beskrevet tilstrækkeligt i miljøkonsekvensrapporten,
- undersøgelserne af alternativer til linjeføringen er utilstrækkelige,
- der mangler en beskrivelse af alle projektets særkender og af påtænkte foranstaltninger for at undgå, forebygge eller begrænse væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet, og
- § 25tilladelsen er i strid med en vådområdedeklaration tinglyst på en del af arealet, samt at forbindelsesvejen ikke er nødvendig.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.4. De fremsendte klageskrivelser er på grund af deres omfang ikke gengivet i deres fulde længde i afgørelsen. Både klagen og de supplerende klageskrivelser er indgået i nævnets behandling af sagen i deres helhed.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har den 23. juli 2022 afvist at tillægge klagen opsættende virkning.

Klager her derudover indgivet klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet vedrørende Horsens Kommunes afgørelse om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og § 16, kommunens tilladelse til midlertidig reinjicering af grundvand i forbindelse med midlertidig grundvandssænkning og kommunens krydsningstilladelser til interimbro over Hatting Bæk og landskabsbro over Bygholm Å og Hatting Bæk.[4]

Klager har desuden indgivet klage til Planklagenævnet vedrørende plangrundlaget for projektet og miljøvurderingen af planen. Planklagenævnet gav ved afgørelse den 5. december 2022 ikke medhold i klagerne over Horsens Kommunes endelige vedtagelse af kommuneplantillæg nr. 2017-34 med tilhørende miljørapport.[5]

## 2. Sagens oplysninger

### 2.1 Området

Projektområdet ligger i landzone vest for Horsens og syd for Lund, og den planlagte linjeføring krydser Bygholm Ådal, der udpeget som bevaringsværdigt landskab. Projektområdet omfatter beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3, herunder vandløbene Bygholm Å og Hatting Bæk, fersk eng i de lavere dele af ådalen, overdrev på ådalens skrænter, to registrerede moser og en mindre sø. Der er endvidere ca. 300 m vest for projektområdet et område med en sydvendt skrænt med ældre løvtræer, ligesom der ca. 80 m og ca. 200 m øst for projektområdet er skovklædte skrænter.

Landskabet i og omkring projektområdet fremstår som en uforstyrret ådal bortset fra enkelte landbrugs- og beboelsesejendomme placeret på kanten af ådalen, samt to højspændningsledninger på henholdsvis 400 kV og 150 kV, der krydser ådalen ca. 400 m øst for landskabsbroen, og som løber parallelt fra øst mod syd gennem projektområdets sydlige del. Derudover består projektområdet af opdyrkede marker.

### 2.2 Natur- og planforhold

#### 2.2.1 Natura 2000-område nr. 236

Projektområdet ligger ca. 50 m vest for Natura 2000-område nr. 236, Bygholm Ådal, som består af habitatområde H236. Bygholm Å løber igennem Natura 2000-området ca. 130 m opstrøms Hatting Bæks udløb i Bygholm Å.

Det gældende udpegningsgrundlag for habitatområdet fremgår af Natura 2000-basisanalyse 2022-2027.[6] Heraf fremgår det, at udpegningsgrundlaget omfatter følgende arter: kildevældsvindelsnegl, skæv vindelsnegl, sumpvindelsnegl, bæklampret og odder. Herudover

omfatter udpegningsgrundlaget følgende naturtyper: næringsrig sø, vandløb, kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng, kildevæld, rigkær og elle- og askeskov.

### 2.2.2 Vandområdeplanerne

Det fremgår af MiljøGIS for vandområdeplanerne 2015-2021, at både Bygholm Å og Hatting Bæk er målsat til god økologisk og kemisk tilstand.[7]

Af MiljøGIS om høring af vandområdeplanerne 2021-2027 fremgår det,[8] at den samlede økologiske tilstand for Hatting Bæk er ringe, idet tilstanden for smådyr er moderat, tilstanden for vandplanter og miljøfarlige forurenende stoffer[9] er ukendt og tilstanden for fisk er ringe. Den kemiske tilstand er ukendt.

Videre fremgår det, at den samlede økologiske tilstand i Bygholm Å nedstrøms udløbet fra Hatting Bæk er høj, idet tilstanden for smådyr er høj. De andre økologiske kvalitetselementer er ukendte, hvilket den kemiske tilstand også er.

Opstrøms udløbet fra Hatting Bæk er den samlede økologiske tilstand i Bygholm Å ringe, idet tilstanden for vandplanter og fisk er ringe, tilstanden for smådyr er høj og tilstanden for miljøfarlige forurenende stoffer er ikke-god. Den kemiske tilstand er ikke-god, hvilket ifølge Vandplandata skyldes en overskridelse af miljøkvalitetskravet for kviksølv i biota-fisk, antracen i sediment og nonylphenoler i vand.[10] I forhold til vurderingen af tilstanden for miljøfarlige forurenende stoffer, som ikke-god, fremgår det endvidere af Vandplandata, at dette blandt andet skyldes en overskridelse af indholdet af kobber i vandet, idet der er målt et niveau af kobber på 1,717 µg/l, og at det generelle miljøkvalitetskrav er 1,48 µg/l. Miljøkvalitetskravet for maksimumskoncentrationen på 2,48 µg/l er også overtrådt, idet den højst målte koncentration er 2,8 µg/l.

Det fremgår af Miljøstyrelsens FAQ om spørgsmål og svar om udledning af visse forurenende stoffer til vandmiljøet fra den 21. december 2021, at baggrundsværdien for kobber i vandløb er 0,48 µg/l.[11] Tidligere var baggrundsværdien for kobber i vandløb opgjort til 0,66 µg/l.[12]

## 2.3 Den påklagede afgørelse

### 2.3.1 Projektet

Projektet omfatter etablering af en forbindelsesvej mellem Vrøndingvej og E45 afkørsel nr. 56b Horsens C. Vejen tilsluttes signalanlægget ved Vrøndingvej, som giver adgang til adgangsvejen til et planlagt erhvervsområde, kaldet VEGA, nord for Vrøndingvej. Mod syd tilsluttes vejforløbet med et nyt "ben" i rundkørslen ved E45 afkørsel Horsens C.

Vejstrækningen er ca. 1,3 km lang og anlægges som en tosporet vej med en 8 m bred kørebane og en 5,5 m bred rabat på hver side af vejen. Midt på vejstrækningen føres vejen over Bygholm Å og Hatting Bæk på en ca. 130 m lang landskabsbro udført som en 5-fags betonbro med en frihøjde på 7 m.

I forbindelse med projektet skal der herudover fældes 2-4 udgåede elletræer i linjeføringen for vejen, og der skal anlægges en interimsbro over Hatting Bæk for at muliggøre arbejdskørsel, som udføres ved nedbringning af træ- eller stålplæle på begge sider af bækken.

Der etableres fire regnvandsbassiner, og det opsamlede regnvand ledes til fire regnvandsbassiner med udledning til Bygholm Å.

### *2.3.2 § 25-tilladelsen*

Horsens Kommune, Trafik og Vej, har den 7. oktober 2020 ansøgt om anlæg af en ny vejforbindelse mellem Vrøndingvej og E45. På baggrund af en høring fra den 28. oktober 2020 til den 18. november 2020, sendte Horsens Kommune, Natur og Miljø, en afgrænsning af de emner, der skulle indgå i miljøkonsekvensrapporten. Horsens Kommune, Trafik og Vej, har som bygherre fået udarbejdet et udkast til miljøkonsekvensrapport af en ekstern konsulent.

Miljøkonsekvensrapporten har sammen med udkastet til § 25-tilladelse og udkast til udledningstilladelse været i offentlig høring i 8 uger fra den 8. oktober 2021 til den 3. december 2021.

Horsens Kommune, Natur og Miljø, har den 14. januar 2022 truffet afgørelse om at meddele § 25-tilladelse til at etablere en ny vejforbindelse mellem Vega-Horsens C som beskrevet i miljøkonsekvensrapporten for projektet.

Det fremgår af § 25-tilladelsen, at Horsens Kommune, Trafik og Vej, er organisatorisk adskilt fra Horsens Kommune, Natur og Miljø. Horsens Kommune, Natur og Miljø, har modtaget bistand fra et andet eksternt konsulentfirma til at gennemgå bygherrens miljøkonsekvensrapport, herunder beregninger og vurderinger af påvirkning på blandt andet Natura 2000-området og bilag IV-arter.

Det fremgår af § 25-tilladelsen, at tilladelsen meddeles under forudsætning af, at projektet ikke afviger fra det, som er beskrevet i projektbeskrivelsen i miljøkonsekvensrapporten og bygherres ansøgning til projektet, og at vejprojektet skal etableres inden for de fysiske og miljømæssige rammer og forudsætninger, som fremgår af miljøkonsekvensrapporten og inden for arealudlægget angivet i kommuneplantillæg 2017-34, Teknisk Anlæg, Horsens Vest.

Det fremgår herudover, at tilladelsen meddeles på vilkår, der tager udgangspunkt i de miljøpåvirkninger, som miljøkonsekvensrapporten afdækker, herunder de forslag til afværgeforanstaltninger, der er indarbejdet i vejprojektet under de enkelte miljøtemaer samt oplistet samlet i rapportens ikke-tekniske resume.

I § 25-tilladelsen er blandt andet fastsat følgende vilkår:

” Vilkår i forbindelse med arbejdets udførelse:

17. Arbejdet skal så vidt muligt udføres indenfor normal arbejdstid, hvilket vil sige hverdage i tidsrummet kl. 07:00-18:00. Ramning af spuns må ikke foregå uden for dette tidsrum.
18. I forbindelse med udførelse af fundamenter til landskabsbroen skal der foretages nedramning af spunsvægge til byggegruber omkring fundamenterne ved siden af og imellem Bygholm Å og Hatting Bæk.

Vilkår af hensyn til bilag IV-arter:

35. Fjernelse af ældre, flagermusegnede træer skal så vidt muligt undgås. Såfremt der skal fjernes ældre, flagermus-egnede træer, skal dette af hensyn til flagermus ske i samarbejde med Naturstyrelsen. Der skal foretages konkrete og nøje undersøgelser heraf inden fjernelsen. Træerne må kun fældes i perioden mellem 1. september - 30. oktober. Fældning på andre tidspunkter kræver dispensation, der skal søges hos Miljøstyrelsen
36. For hvert træ der fjernes, skal der opsættes tre flagermuskasser af en type svarende til Schwegler 2FN eller 2F af mørk træbeton. Kasserne opsættes på egnede træer langs, eller i umiddelbar nærhed til Bygholm Å. Kasserne skal være monteret og funktionelle inden træerne fjernes.
37. På broen skal der monteres skærme i matteret materiale, der ikke reflekterer lys, i en højde på 1,6 meter over færdig vej i broens fulde længde, af hensyn til flagermus og fugle.
38. Langs vejen over dæmningerne i ådalen, etableres en tæt beplantning af træer og buske, der er naturligt hjemmehørende i Østjylland i en højde af min. 2,5 m over færdig vej, for at løfte lavtflyvende flagermus op over trafikken. Syd for landskabsbroen skal beplantningen følge vejens forløb i mindst 100 m, på begge sider af vejen. Nord for landskabsbroen skal beplantningen følge vejens forløb i mindst 130 m, på begge sider af vejen. Ved Broens ender skal beplantningen følge skråningsanlægget mod ådalen.
39. Indtil der er etableret den fornødne tætte beplantning skal der etableres et 2,5 m højt vildthejn/trådhegn med tætte masker jf. vejdirektoratets vejledning om faunapassager<sup>4</sup>, på strækningen med beplantning jf. vilkår 36. Hegnet eller beplantningen skal være etableret og funktionelt når vejen tages i brug.
40. Bygherre skal af hensyn til padder etablere et permanent paddehegn på begge sider af vejen, på en 200 meter lang strækning fra vejbroen på nordsiden af Bygholm Å.

Paddehegnet skal etableres jf. anvisninger Vejdirektoratets vejledning "Hegning langs veje"5 og Erfaringskatalog for paddehegn.

41. Såfremt der i anlægsområdet mod forventning konstateres fund af bilag IV-arter, der ikke er lokaliseret i forbindelse med feltundersøgelserne og som derfor ikke er beskrevet og vurderet i miljøkonsekvensrapporten, skal arbejdet standes omgående og Horsens Kommune underrettes straks."

Det fremgår desuden af afgørelsen, at Horsens Kommune har gennemgået miljøkonsekvensrapporten efter miljøvurderingslovens § 24 med inddragelse af den fornødne ekspertise med henblik på at sikre, at den opfylder kravene i § 20. Horsens Kommune vurderer samlet set, at projektet ikke medfører en sådan væsentlig indvirkning på miljøet, at det ikke kan tillades, når vilkårene i tilladelsen og vilkår i supplerende tilladelser overholdes. Det er på baggrund af miljøkonsekvensrapporten vurderet, at der ikke er behov for overvågning.

I forhold til påvirkning på Natura 2000-områder fremgår det af § 25-tilladelsen, at de naturtyper, som N236, Bygholm Ådal, er udpeget til at beskytte, ikke bliver påvirket af projektet, eller kumulativt med andre projekter – hverken i etableringsfasen eller i driftsfasen, da projektet ligger uden for Natura 2000-området.

Det fremgår herudover af tilladelsen, at Horsens Kommune vurderer, at projektet ikke vil påvirke eller skade naturområdernes udpegningsgrundlag og integritet, og projektet forhindrer ikke realisering af målet om gunstig bevaringsstatus.

Om bilag IV-arter fremgår det af § 25-tilladelsen, at der i projektområdet er potentielt egnede levesteder for bilag IV-arterne markfirben, spidssnudet frø, stor vandsalamander, strandtudse og arter af flagermus. Der er ikke registreret forekomster af bilag IV-arter af padder og krybdyr i projektområdet, og der er heller ikke fundet sådanne arter under besigtigelserne. En lodsejer har i sommeren 2021 oplyst, at der er fundet et enkelt individ af stor vandsalamander, ligesom lodsejer i december 2021 har indsendt oplysninger om en frø, som Horsens Kommune vurderer er en butsnudet frø, som ikke er en bilag IV-art. Kommunen har vurderet, at anlægsarbejderne ikke udgør en trussel mod disse arter, da arbejderne foregår i dagtimerne uden for de tidspunkter af døgnet, hvor padderne vandrer til og fra deres yngle- og rasteområder.

Det fremgår herudover af tilladelsen, at der under besigtigelserne er fundet store forekomster i ådalen af i alt ni arter af flagermus, herunder langøret flagermus, sydflagermus, brunflagermus, dværgflagermus, troldflagermus, vandflagermus, damflagermus, skimmelflagermus og pipistrelflagermus. Horsens Kommune har bemærket, at de udgåede elletræer i vejtracéet skal fjernes i samarbejde med Naturstyrelsen og Miljøstyrelsen, og at det i øvrigt er vurderet, at fjernelsen ikke vil påvirke forekomsten af flagermusarters økologiske



funktionalitet. Kommunen har desuden vurderet, at broen ikke vil medføre en barriereeffekt for flagermus, da broens frihøjde mellem ådalen og undersiden af de midterste tre brofag er på ca. 7 m.

Kommunen bemærker endvidere, at det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at beplantningen og det midlertidige hegn, som etableres på vejskråningerne langs vejen, sikrer, at flagermusene ledes enten ned i ådalen eller løfter de flagermus, som måtte krydse vejen, højere op. Kommunen har på den baggrund og henset til, at der er tale om en tosporet vej, vurderet, at de stillede vilkår er tilstrækkelige til at beskytte flagermusenes tilstedeværelse i området.

Om målsatte vandforekomster fremgår det af afgørelsen, at udledning af vand fra vejanlæggets regnvandsbassiner ikke vil medføre en forøget risiko for en forringelse af kvalitetselementer i Bygholm Å eller slutrecipienterne Bygholm Sø og Horsens Fjord. De udledte vandmængder er forholdsvis små i forhold til vandføringen i Bygholm Å, og fortyndingen er derfor høj i forhold til iltforbrugende organisk stof, miljøfremmede stoffer og salt.

Det fremgår herudover, at beregninger i miljøkonsekvensrapporten viser, at der vil være en nettoreduktion af udvaskede næringsstoffer fra de arealer, der inddrages til vejanlægget, i forhold til den nuværende udvaskning fra landbrugsarealerne, og at udledningen fra regnvandsbassinerne vil medføre en begrænset udledning af kobber og zink.

Da koncentrationsstigningerne i kumulation med andre kendte kilder er ganske lille, vurderes udledningen ikke at have nogen signifikant samlet betydning for vandløbet. Vejanlæggets regnvandsbassiner renser effektivt for PAH'er og kviksølv. Horsens Kommune har derfor vurderet, at afløbet fra bassinerne til Bygholm Å ikke medfører en forringelse af overfladevandområdet tilstand, ikke medfører risiko for fald i nogen af kvalitetselementerne, eller hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål i forhold til de stoffer, hvor der i dag er overskridelser jf. Miljøstyrelsens undersøgelser fra 2015.

### *2.3.3 Grundlaget for afgørelsen*

Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens afsnit 11.1, at der er gennemført en særskilt Natura 2000-konsekvensvurdering benævnt Natura 2000-konsekvensvurdering samt vurdering af bilag IV-arter for ny forbindelsesvej, Vrøndingvej – E45, Horsens (herefter kaldet "habitatkonsekvensvurderingen"), som er vedlagt som bilag 7 til miljøkonsekvensrapporten.

Det fremgår herudover af miljøkonsekvensrapportens afsnit 11.2, at den mulige indirekte påvirkning af Natura 2000-området, N236, Bygholm Ådal, undersøges i Natura 2000-konsekvensvurderingen.

I det følgende gengives de dele af Natura 2000-habitatkønskvæsvurderingen og miljøkvæsvurderingsrapporten, som er relevante i forhold til sagen.

#### 2.3.4 Natura 2000-kønskvæsvurderingen

##### *Kalkoverdrev*

Det fremgår af habitatkvæsvurderingens afsnit 7.1, at de lysåbne habitatnaturtyper i Natura 2000-området er kortlagt gennem tre undersøgelsesperioder, og det derfor antages, at det gældende udpegningsgrundlag er retvisende for naturtypernes udbredelse og tilstand.

Det fremgår herudover, at den nærmeste lysåbne naturtype i Natura 2000-området er et areal med kalkoverdrev, der ligger ca. 300 m fra vejens tracé, og at naturtypen ikke kan påvirkes fysisk, men potentielt kan blive påvirket af kvælstofdeposition fra vejens trafik.

Det fremgår desuden, at kvælstofdeposition fra vejens trafikemissioner i kumulation med eksisterende kilder i området er vurderet på baggrund af den årligt beregnede baggrundsdeposition for området i forbindelse med luftovervågning i NOVANA-programmet.

Det fremgår herudover, at der i forbindelse med udarbejdelsen af habitatkvæsvurderingen er foretaget specifikke beregninger af kvælstofdepositionen med udgangspunkt i vejens placering og flere interessepunkter. Med udgangspunkt i den modellerede baggrundsbelastning i området, som udgør ca. 12,5 kg N/ha/år, og den beregnede merdeposition på maksimalt 0,2 kg N/ha/år, vurderes merdepositionen, på baggrund af overdrevets strukturelle og artsmæssige tilstand, ikke at udgøre en trussel mod bevaringsstatus for overdrevet.

Det er i habitatkvæsvurderingen konkluderet, at kvælstofdepositionen som følge af emissioner fra vejens trafik ved kalkoverdrevet vil være så lav, at det ikke vil medføre en påvirkning af naturtypens bevaringsstatus i Natura 2000-området, heller ikke i kumulation med den eksisterende baggrundsbelastning, som er opgivet til 12,5 kg N/ha/år.

Det vurderes samlet, at etablering af vejen ikke vil hindre opnåelse af gunstig bevaringsstatus for det konkrete kalkoverdrev. Ligeledes vurderes vejen ikke at udgøre en risiko for naturtypen i habitatområdet og områdets integritet.

##### *Kildevældsvindelsnegl, skæv vindelsnegl og sumpvindelsnegl*

Det fremgår af habitatkvæsvurderingens afsnit 5.4.1, at sumpvindelsnegl er på udpegningsgrundlaget for habitatområde H236 Bygholm Ådal, og at den findes i stabile sumpede/våde, åbne eller let skyggede bevoksninger af kærstar eller lignende bevoksninger af

andre plantearter, f.eks. høj sødgræs eller rørgræs. Ifølge kommunens § 3-registrering er der i habitatområdet inden for undersøgelsesområdet, som udgør et område omkring projektets linjeføring, mosearealer med højstaude/rørsump. Det fremgår, at disse områder kan være potentielle levesteder for sumpvindelsnegl, og at områdernes potentiale som levesteder er vurderet ved den botaniske registrering. Der er foretaget en eftersøgning af arten på én lokalitet, som vurderes at udgøre et egnet levested.

Det fremgår videre af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 5.4.2, at der ved besigtigelserne ikke er fundet sumpvindelsnegl i undersøgelsesområdet.

I forhold til kildevældsvindelsnegl og skæv vindelsnegl fremgår det af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 7.1, at kildevældsvindelsnegl og skæv vindelsnegl er knyttet til botanisk fine, åbne, kalkrige og ret stabile rigkær, ekstremrigkær og vældkær.

Det fremgår derudover, at de tre arter er registreret i tilknytning til kildevæld og rigkær i Natura 2000-områdets centrale og vestlige del mere end 900 m fra projektområdet. Det fremgår videre, at der ikke er registreret naturtyper, som vil kunne understøtte tilstedeværelse af kildevældsvindelsnegl eller skæv vindelsnegl nær projektområdet, og at det på grund af afstanden vurderes, at projektet ikke vil påvirke de kendte bestande af sumpvindelsnegl, kildevældsvindelsnegl eller skæv vindelsnegl. Det fremgår herudover, at skulle en bestand alligevel findes i projektområdet uden for habitatområdet, vurderes en sådan ikke at have direkte betydning for bestandene i habitatområdet.

#### *Bæklampret*

I forhold til forekomsten af bæklampret fremgår det af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 7.1.4, at der i perioden 2011-2016 blev foretaget en kortlægning af forekomsten og udbredelsen af bæklampret med hovedfokus på de Natura 2000-områder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget. Arten er desuden blevet overvåget ved den generelle NOVANA-kontrolovervågning af vandløbsfisk over hele landet både inden for og uden for habitatområderne i perioden 2010-2016.

Det fremgår herudover, at bæklampret ifølge basisanalysen 2016-2021 for Natura 2000-område, N236, Bygholm Ådal, ikke er registreret ved NOVANA-overvågningen, og at det i den seneste basisanalyse 2022-2027 er angivet, at der ikke er foretaget overvågning af bæklampret i Natura 2000-området.

Det fremgår, at ifølge artikel-17-indrapporteringen i 2019[13] er der i hele landet ikke tegn på tilbagegang i bestandene af bæklampret, og at bevaringsstatus for bæklampret vurderes at være gunstig.

Det er herudover vurderet, at vandløbsstrækningen omkring projektområdet kan være opvækstområde for arten og migrationslokalitet, når arten søger op i de mindre vandløb for at forplante sig. Strækningen vurderes ikke at være et sandsynligt yngleområde, idet bunden hovedsagligt er sandet, og da der er betydelig sandvandring. Det fremgår dog, at der vil være egnede ynglelokaliteter ved flere af tilløbene til Bygholm Å, herunder tilløbet Hatting Bæk.

I forhold til påvirkningen af bæklampret i anlægsfasen fremgår det, at projektet ikke vurderes at kunne påvirke en eventuel bestand af bæklampret i vandløbssystemet i anlægsfasen, da projektet ikke omfatter fysiske ændringer af vandløbet. Det sikres endvidere i anlægsfasen, at der ikke ved store regnvandshændelser strømmer overfladevand med suspenderet materiale fra projektområdet direkte til vandløbet blandt andet ved etablering af regnvandsbassiner og/eller ved render og miler. Mængden af jordpartikler og næringsstoffer fra overfladevand i anlægsfasen vurderes derfor at være uden betydning for lampretter på grundlag af den relativt lave mængde og lampretternes generelle autøkologi.[14]

I forhold til påvirkningen af bæklampret i driftsfasen fremgår det af habitatkonsekvensvurderingen om udsving i iltkoncentrationen, at en eventuel meget lille påvirkning ikke vurderes at udgøre nogen trussel mod bæklampret, som normalt ikke vurderes at være en art, som er særlig sensibel overfor lavere iltspændinger. Artens naturlige levested er desuden i de områder af vandløbet, hvor iltindholdet ikke er højest. Det fremgår herudover, at en eventuel påvirkning vil være fra enkeltstående begivenheder, som kan medføre en potentiel og kortvarig påvirkning uden for Natura 2000-området.

I forhold til saltpåvirkning, som kan pågå i vintersæsonen, fremgår det, at der i forbindelse med miljøkonsekvensvurderingen af projektet er beregnet et worstcase scenarie, hvor der sidst på vinteren maksimalt kan optræde en samlet koncentration ved fuld opblanding i Bygholm Å på 667 mg/l. Der er ingen generelle økotoxikologiske grænseværdier for salt i ferskvandssystemer, men det er langt under de LC50-værdier[15], som foreligger for forskellige dyregrupper knyttet til vandløb. Det ligger desuden under 3.000 mg/l, som ifølge studier er værdien, hvor der er signifikant øget drift for arter, som dem, der er i Bygholm Å. Driftraten er i nogle undersøgelser anvendt som et udtryk for ændret adfærd hos invertebrater, da de bruger drift som en måde at undslippe ugunstige forhold.

Det fremgår, at saltkoncentrationerne i udløbspunktet kan forekomme i forhøjede koncentrationer. Da salt er forholdsvis letopløseligt, og da salt således kun vil være i en beskedent fane omkring udløbspunktet, forventes det, at der kun i helt særligt svære tilfælde vil være en reel biologisk påvirkning af salt i vandløbet. Det vurderes på den baggrund, at saltudledning til bassinerne i Bygholm Å ikke vil påvirke bæklampret i sådant omfang, at det kan forhindre opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

I forhold til påvirkning fra miljøfremmede stoffer fremgår det derudover af habitatkonsekvensvurderingen, at der i dag ses en række overskridelser på målestationen umiddelbart opstrøms den nye vej ved Kørup Bro. Det fremgår, at overskridelsen alene ses på

de prioriterede stoffer anthracen (PAH), kviksølv, nonylfenol, som relaterer sig til den kemiske tilstand, samt kobber, som overvåges under pakken med nationalt specifikke stoffer.

Det fremgår, at det er meget lidt sandsynligt, at der vil forekomme målbar udledning af anthracen fra regnvandsbassinerne, at nonylfenol formentlig stammer fra renseanlæg og husspildevand og ikke fra vejvand, og at der kun er ringe bidrag af kviksølv forbundet med separat regnvand og således også vejanlæg. Kviksølv, nonylphenol og anthracen vurderes derfor ikke at udgøre en trussel mod bæklampret, som kan forhindre opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

I forhold til kobber fremgår det, at lamprettens LC50-værdi over for kobber er 46 µg/l, og at de målte værdier for Bygholm Å ligger langt fra den angivne LC50-værdi for lampret. Det vurderes derfor, at forekomst af kobber i vandløbet hverken under de eksisterende eller fremtidige forhold vil udgøre en trussel mod bæklampret, som kan forhindre opretholdelsen af gunstig bevaringsstatus for bæklampret.

#### *Odder*

I forhold til forekomsten af odder fremgår det af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 7.1.3, at der ved den seneste overvågning i 2017 er fundet spor/ekskrementer fra odder ved Bygholm Å ved Kørup Bro umiddelbart vest for projektområdet, og at det ifølge basisanalyse 2022-2027 for habitatområde H236 vurderes, at arten benytter området i større grad end illustreret af den overvågning, som blev foretaget i 2011-2012. Der vurderes desuden ud fra områdets karakter med vandløb og uforstyrrede områder at være en stabil forekomst af odder i området.

Det fremgår herudover, at der ved en konkret eftersøgning foretaget i april 2021 i det planlagte vejtracé fandtes tydelige spor efter odder, men ingen tegn på yngleaktivitet.

Det fremgår om arten generelt, at odder føder sine unger i en hule i en afsides, uforstyrret beliggende sø eller moseområde, og at det nære område omkring vejtracéet er afgræsset og åbent uden gode muligheder for skjul.

Det er på den baggrund vurderet, at arealerne umiddelbart øst for Natura 2000-området ikke er væsentlige som yngleområde for odder, men at det er meget sandsynligt, at individer færdes langs vandløbene og muligvis dagraster i skjul ved vandløbene.

Det fremgår endvidere om en eventuel påvirkning i anlægsfasen, at odder er relativ tolerant over for støj, når den er i hvile, men det er sandsynligt, at eventuelle dagrastende oddere i området vil fortrække til andre dele af territoriet, mens der udføres særligt støjende

anlægsaktiviteter som nedramning af spuns eller pæle. Det fremgår i forlængelse heraf, at da området ikke er vurderet egnet som yngleområde, og da der er gode muligheder for at søge skjul både opstrøms og nedstrøms projektet, vurderes det, at kortvarige anlægsaktiviteter ikke vil medføre en væsentlig negativ påvirkning på bestanden af oddere i Natura 2000-området.

Det fremgår, at der vil være behov for etablering af passage for anlægstrafik over Hatting Bæk. Oddere, som færdes langs med bækken, kan derfor i anlægsfasen være nødt til at gå på land over en kort strækning. Det fremgår, at dette ikke vurderes at udgøre en væsentlig påvirkning, da de midlertidige anlægsaktiviteterne normalt vil stå på inden for normal arbejdstid i dagtimerne og ikke i nattetimerne, hvor odder aktivt fouragerer i vandløbene, og hvor oddere derfor kan passere byggepladsen.

Der vurderes herudover at være en stabil forekomst af odder i Bygholm Å og en gunstig bevaringsstatus for arten i Jylland. Forstyrrelser i anlægsfasen af projektet vurderes ikke at medføre en negativ påvirkning af bevaringsstatussen for odderbestanden knyttet til Natura 2000-område N236, Bygholm Å.

I forhold til påvirkningen af odder i driftsfasen fremgår det, at et vejanlæg over vandløb kan udgøre alvorlige spærringer for odder, hvis der ikke er etableret gode passageforhold, som sikrer, at odderen kan passere under vejen langs med vandløbet. Det fremgår, at den nye vej passerer ådalen på en landskabsbro, der er 130 m lang og 12 m bred, og at de tre midterste brofag er hver ca. 30 m lange med en frihøjde på minimum 7 m. Det oplyses, at landskabsbroens bredde og højde opfylder mindstemålene for en faunapassage, der kan bruges af krondyr, og at broen også skaber passage for mange arter fra hjortedyr til hvirvelløsedyr, samt sikrer god sammenhæng mellem dyrenes levesteder og naturtyper på hver side af vejanlægget.

Det vurderes afslutningsvis, at vejanlægget ikke vil medføre en barriereeffekt på Natura 2000-områdets bestand af oddere, da der sikres gode passageforhold for oddere og andre dyr under vejanlægget i driftsfasen, og at projektet samlet set ikke vurderes at hindre minimum god bevaringsstatus for odder på regionalt eller nationalt plan.

#### *Midlertidig grundvandssænkning*

Det fremgår af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 3.6.6, at der skal laves en midlertidig grundvandssænkning ved fire af landskabsbroens seks understøtningspunkter i forbindelse med, at broens fundamenter og søjler anlægges. Der grundvandsænkes i byggegruberne enkeltvist, hvilket betyder, at der ikke pumpes samtidigt i de fire byggegruber. Der skal grundvandsænkes i op til fire uger pr. byggegrube, dermed i alt op til 16 uger i anlægsperioden. Det er estimeret, at det samlede omfang af grundvandsænkning er 75.280 m<sup>3</sup>, og som et worst case scenario er der tillagt 10 %, så der er beregnet ud fra en samlet vandmængde på 85.000 m<sup>3</sup>. Der er foretaget en konservativ modelberegning af grundvandssænkningens udbredelsen omkring byggegruberne, som fremgår af

habitatkonsekvensvurderingens figur 3-7. Beregningerne viser, at sænkningstragternes udbredelse er begrænset til byggegrubernes nærområde, og det vil særligt være mod nord og mod syd, der er den største udbredelse på op til 120 m. Sænkningstragterne vil ikke strække sig ind i Natura 2000-området.

Det fremgår af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 7.1, at påvirkningen fra den midlertidige grundvandssænkning af grundvandsspejlet, som skal foretages i forbindelse med anlæg af landskabsbroen, vurderes at være meget lille og helt ubetydelig for områdets grundvandsinteresser, herunder deres sårbarhed og vandkvalitet. Påvirkningen på lokale naturområder vurderes også meget lille. Det fremgår endvidere, at der ikke ses en påvirkning ind i habitatområde H236, og at det vurderes at være udelukket, at grundvandsafhængige naturtyper i habitatområdet samt de vandløbsafhængige naturtyper og arter på nogen måde kan påvirkes negativt af grundvandssænkningen.

#### *Bilag IV-arterne flagermus*

#### Undersøgelser

Det fremgår af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 5.4, at der i forbindelse med den tidlige planlægning af vejprojektet er foretaget en gennemgang af eksisterende data samt supplerende feltundersøgelser i området omkring vejtracéet. Det fremgår herudover, at der på grund af usikkerhed om enkelte naturtyper og vejens potentielle påvirkning af flagermus efterfølgende er foretaget supplerende undersøgelser. Der er blandt andet foretaget en eftersøgning af bilag IV-arter, herunder flagermus i henholdsvis sommer og efterår 2020 samt forår 2021.

Det fremgår af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 5.4.1, at der i forbindelse med undersøgelsen er defineret et undersøgelsesområde som en 200 m bufferzone omkring de to forelagte alternative linjeføringer. Områdets flagermus er undersøgt i overensstemmelse med Vejdirektoratets vejledning om "Flagermus og større veje", og der er opsat automatiske flagermusdetektorer ved væsentlige strukturer for flagermus over tre perioder i 2020 og 2021. Det fremgår, at de tre perioder har haft til formål at dække flagermusenes yngleperiode, perioden i efteråret, hvor flagermusene typisk er mere mobile, og foråret, hvor flagermusene potentielt kan opsøge andre områder end i efteråret. Det fremgår endvidere, at i alle perioder er de automatiske detektorer suppleret med manuel gennemgang af området med en håndholdt flagermusdetektor.

Det fremgår af notat for flagermuskortlægningen dateret juni 2021, som indgår som bilag 7 til habitatkonsekvensvurderingen og miljøkonsekvensrapporten, at de tre flagermusundersøgelser er udført henholdsvis fra den 1. juli til den 4. juli, fra den 17. august til den 23. august i 2020 og fra den 7. maj til den 16. maj 2021.

Det fremgår af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 5.4.2, at flagermuskortlægningen viste, at der generelt er en høj aktivitet af flagermus i undersøgelsesområdet. Der er i alt registreret ni arter af flagermus, og der er især høj aktivitet omkring Bygholm Å og de omkringliggende enge, der fungerer som fourageringsområde for en række arter af flagermus.

Det fremgår desuden af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 8.1, at kortlægningen viste, at undersøgelsesområdet ved Grønhøjvej og Stampemøllevej vest for projektområdet samt Bygholm Å rummer væsentlige flagermusværdier, og at der er fundet et yngle- og rasteområde vest for Grønhøjvej for pipistrelflagermus og dværgflagermus, og muligvis også brun- og troldflagermus. Det fremgår, at det konkrete område er en stejl sydvendt skrænt med mange ældre løvtræer, heriblandt en del egetræer med revner og hulheder, der gør dem egnede som yngle- og rastetræer for flagermus, og at en stor del af flagermusene herfra vurderes at fouragere nede i ådalen over de ekstensivt drevne enge omkring Bygholm Å. Yngle- og rasteområdet er tegnet ind på figur 8-2 i habitatkonsekvensvurderingen.

Det fremgår herudover, at engene også vurderes at være et vigtigt fourageringsområde for sydflagermus, og at selve åen er et vigtigt fourageringsområde for vandflagermus.

Af habitatkonsekvensvurderingens tabel 8-1, 8-2 og 8-3 fremgår opgørelser af aktivitetsniveauerne, og de angiver de gennemsnitlige optagelser pr. art pr. nat i de tre undersøgelsesperioder. Af figur 8-1 fremgår en oversigt over den relative fordeling af flagermusaktivitet i undersøgelsesperioden midt august 2020 og placering af automatiske flagermusdetektorer. Ved undersøgelserne blev der registreret ni forskellige flagermusarter – syd-, vand-, dam-, brun-, trold-, pipistrel-, dværg- og skimmelflagermus samt langøret flagermus.

Det fremgår desuden af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 8.1, at der ved den østlige ende af engene er flere skovklædte skrænter med potentielle yngle- og rastetræer for flagermus, og at disse ikke er kortlagt nøjere. De tilhørende skovbryn samt åen vurderes at udgøre væsentlige ledelinjer, og der er flere mindre ledelinjer, der leder ned mod åen og engene. Det fremgår herudover, at der i begge sommerkortlægningsperioder er observeret mange individer af flere arter flagermus fouragerende over engene, og at engene vurderes at udgøre et væsentligt fourageringsområde for de lokale flagermus, også op- og nedstrøms undersøgelsesområdet.

Det fremgår herudover af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 8.4.1., at der langs Bygholm Å i linjeføringen for vejen står enkelte (2-4) udgåede elletræer med spættehuller, og at disse er besigtiget med henblik på at konstatere, om der var rastende flagermus. Det fremgår, at der ved de manuelle gennemgange ikke er observeret ind- eller udflydende flagermus, men at det dog ikke på det grundlag kan afvises, at træerne benyttes periodevist til dagrast af eksempelvis vandflagermus. Det fremgår endvidere, at de pågældende træer dog har en størrelse og beskaffenhed, der gør, at de vurderes usandsynlige som ynglested og vinterrast for flagermus.



Det er vurderet, at fjernelsen af de pågældende træer i anlægsfasen ikke vil påvirke den økologiske funktionalitet for yngle- og rasteområder for de arter af flagermus, som er i området. Der er tale om 2-4 suboptimale træer, hvor der lokalt i ådalen er mange og bedre egnede yngle- og rastetræer for flagermus, som angivet i kortlægningsnotatet af juni 2021.

Det fremgår herudover, at der, for at sikre at den økologiske funktionalitet opretholdes på samme niveau som hidtil, opsættes tre flagermuskasser for hvert af de ovenfor nævnte træer, der fjernes. Flagermuskasserne skal være af en type, som har vist sig blandt andet at kunne rumme vandflagermus og skal opsættes i relativ nærhed til Bygholm Å, enten på eksisterende træer eller på brokonstruktionen. De opsatte kasser skal være funktionelle, før træerne fældes, eller alternativt, hvis træerne fældes i vintermånederne, skal kasserne være funktionelle inden førstkommande april.

### Vejforløbet og landskabsbroen

Det fremgår af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 8.4.1, at etablering af nye vejforløb kan medføre ødelæggelse af yngle- og rasteområder for flagermus. Det fremgår endvidere, at ændrede trafikmønstre og nye vejforløb i områder med høj flagermusaktivitet potentielt kan udgøre barrierer for flagermus i forhold til adgang til fourageringsområder, påvirke arternes mulighed for spredning i landskabet, forringe områdets kvalitet for flagermus og udgøre en risiko for trafikdræbte individer.

Det fremgår videre om vejes påvirkning af flagermus i driftsfasen, at omfanget af den konkrete vejs påvirkning i høj grad afhænger af vejens udformning, den tilladte hastighed og vejens placering i landskabet i forhold til ledelinjer og væsentlige områder for flagermus. Forbindelsesvejen i det konkrete projekt krydser Bygholm Å, som vurderes at være en væsentlig ledelinje, og vejen går på tværs af Bygholm Ådal, som vurderes at være et vigtigt fourageringssted for flere af de lokale flagermus.

Det fremgår af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 3.5.1, at vejanlæggets krydsning af Bygholm Ådal anlægges som en landskabsbro efter Vejdirektoratets vejregel om faunapassager, da ådalen udgør en vigtig økologisk korridor i landskabet.[16] Det fremgår herudover, at broen er udformet, så den opfylder minimumskravene for høje landskabsbroer af typen A1L (våd), der tilgodeser passage af krondyr og rådyr. Frihøjden under de tre midterste fag af landskabsbroen er 7-9 m, hvilket er tilstrækkeligt til, at en stor del af flagermusarterne vil foretrække at flyve under vejen. Det fremgår, at landskabsbroens tre midterste brofag hver er ca. 30 m lange.

Det fremgår herudover, at landskabsbroen etableres uden belysning, og at der i overensstemmelse med vejdirektoratets vejledning monteres faste matterede skærme på broens sider af hensyn til fugle og flagermus i ådalen og afskærmende beplantning langs

siderne på kanten af ådalen.

Det fremgår herudover af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 8.4.1, at afskærmningen har en højde på 1,6 m over færdig vej, og at afskærmningen vil forhindre flagermus i at flyve lavt over vejen med tilhørende risiko for trafikdrab. De flagermus, der fouragerer i broens højde over ådalen, flyver i mindre grad tilknyttet ledelinjer og i afstand fra faste strukturer, og de vil således krydse vejen i en højde ud over broens afskærmning, og dermed over almindelig biltrafik. I forhold til lastbiler og busser, der er væsentlig højere end 1,6 m, bidrager afskærmningen til, at flagermusene får en højere indflyvningshøjde og minimerer derved risikoen for trafikdrab.

Det fremgår herudover af habitatkonsekvensvurderingen, at beplantningen langs vejen vil have funktion som ledelinje, der kan føre lavtflyvende arter på kanten af ådalen ned i ådalen, hvor der er passage under broen, og at beplantningen herudover vil løfte krydsende flagermusindivider over vejbanen i en højde, der minimerer risikoen for trafikdrab. Det fremgår, at beplantningen etableres, så den bliver tæt og når en højde på minimum 2,5 m, hvorved den bliver funktionel til at lede flagermus ned i ådalen eller "løfte" flagermus, der krydser vejen. Beplantningen suppleres i begyndelsen med et trådhegn med en højde på minimum 2,5 m, som skal være fintmasket, så flagermus ikke kan passere igennem hegnet, jf. Vejdirektoratets vejledning om faunapassage.

På nordsiden af Bygholm Å skal beplantningen på begge sider af vejen forløbe indtil 130 m fra vejbroen, og på sydsiden skal beplantningen på begge sider af vejen forløbe indtil 100 m fra vejbroen.

Habitatkonsekvensvurderingens tabel 8-4 indeholder en oversigt over de flagermusarter, der er i området, og deres relevante adfærd i forhold til påvirkning fra veje. Desuden indeholder tabellen en generel vurdering af artens sårbarhed over for påvirkning fra veje generelt.

### Støj- og lysgener i driftsfasen

I forhold til støj- og lysgener i driftsfasen fremgår det af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 3.5.1, at skærmene på broens sider begrænser effekter af lys og visuel forstyrrelse fra vejens trafik. Desuden bliver skærmene udført i matteret glas, som ikke reflekterer lyset. Herudover fremgår det af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 3.7.2, at der ikke etableres vejbelysning på strækningen.

Det fremgår herudover af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 8.4.1 i forhold til påvirkning af flagermus i driftsfasen, at støj- og lydforurening kan forringe kvaliteten af levestederne langs veje. Der er henvist til to udenlandske undersøgelser, som tyder på, at der kan ses nedsat forekomst af flagermus mere end én kilometer fra trafikerede vej, men at effekterne dog er set på veje med langt mere trafik end den aktuelle vej. Beplantningen om vejen og skærme på vejbroen vurderes at reducere denne potentielle påvirkning væsentligt, til et omfang hvor det

ikke vurderes at forringe fouragerings- og passagemuligheder i selve ådalen. Det er sandsynligt, at området umiddelbart langs vejen vil blive mindre attraktivt for flagermusene i området, men det vurderes ikke at være i et omfang, der i væsentlig grad vil påvirke den økologiske funktionalitet eller bestandene i området.

### Vurdering af påvirkning af flagermus

Det er i habitatkonsekvensvurderingens afsnit 8.4.1 vurderet, at vejen og landskabsbroen ikke vil medføre en forringelse af den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for samtlige af de ni registrerede arter af flagermus i undersøgelsesområdet. Beplantningen omkring vejen og skærme på vejbroen vil reducere den potentielle påvirkning væsentligt til et omfang, hvor det ikke vurderes at forringe fouragerings- og passagemuligheder i selve ådalen. Det fremgår i forlængelse heraf, at det er sandsynligt, at området umiddelbart langs vejen vil blive mindre attraktivt for flagermusene i området, men at dette ikke vurderes at være af et omfang, der i væsentlig grad vil påvirke den økologiske funktionalitet eller bestandene i området.

Det fremgår i forhold til vandflagermus, at Bygholm Å er vurderet at udgøre en vigtig struktur som ledelinje og fourageringssted. Arten holder sig lavt og tæt knyttet til selve vandløbet og arealerne tæt omkring. Med det planlagte vejforløb og landskabsbroen vurderes der ikke at være øget risiko for trafikdrab eller negativ påvirkning på grund af barriereeffekt, og derved vurderes der heller ikke at være en påvirkning af den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for vandflagermus.

Det fremgår i forhold til damflagermus, at Bygholm Å er en potentiel ledelinje for arten, og at arten har samme adfærd som vandflagermus og fouragerer lavt over vandoverflader og flyver tæt tilknyttet ledelinjer som vandløb. Vejen vurderes ikke at udgøre en risiko for trafikdrab af arten eller at ville påvirke denne gennem barriereeffekt, da individer uhindret vil følge åen og passere under landskabsbroen. Der er desuden i forbindelse med undersøgelserne i området kun få spredte registreringer af arten i foråret og efteråret. Det er vurderet, at vejen ikke vil forringe den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for damflagermus.

Det fremgår i forhold til pipistrel- og dværgflagermus, at de forekommer almindeligt i området med ynglefremkomster vest for linjeføringen. Pipistrelflagermus er hovedsageligt registreret fouragerende relativt lavt og tæt langs skovbryn og læhegn vest for linjeføringen og til dels ude over den åbne ådal, dog i meget mindre grad. Der sker ikke påvirkning af de primære strukturer, som arten er observeret i tilknytning til. Dværgflagermus forekommer mere jævnt fordelt i området. Vejen ligger i den øvre del af begge arters typiske fourageringshøjde. Størstedelen af begge arters krydsninger af anlægget vil ske under landskabsbroen. Afskærmningen langs vejen vil medvirke til, at de flagermus, der skulle krydse over vejen, tvinges højere op over vejbanen, hvorved risikoen for påkørsel reduceres betragteligt. Det er vurderet, at området huser store bestande, og at enkelte trafikdrab derfor ikke vil påvirke bestanden negativt. Vejen vurderes ikke at medføre en forringelse af den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for pipistrel- eller dværgflagermus.

Det fremgår i forhold til langøret flagermus, at arten kan være sårbar over for nye vejanlæg, men at området ikke udgør en væsentlig yngle- eller fourageringslokalitet for arten, da der kun er meget få optagelser af den, og at arten desuden sjældent ses ude i åbne landområder. Det er vurderet, at vejen ikke vil forringe den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for langøret flagermus, da arten kun har en meget sjælden og sporadisk tilknytning til området, da strukturer af betydning for arten ikke bliver påvirket, og da der ikke vurderes at være væsentlig øget risiko for trafikdrab for arten.

Det fremgår i forhold til sydflagermus og troldflagermus, at disse arter typisk flyver i mellemhøjde mellem 2-20 m, og at de i mindre grad er tæt knyttet til landskabelige ledelinjer. Dermed er de i mindre risiko for at blive påvirket af vejens forløb og trafik. Det fremgår, at vejen ligger i en højde, som syd- og troldflagermus typisk fouragerer ved, og at ved passage af vejbroen vil arterne passere både under og over vejen. Det er vurderet, at afskærmningen langs vejen medvirker til at tvinge disse arter til at passere vejbanen i større højde og minimere risikoen for trafikdrab, og at et mindre antal af arterne muligvis også vil krydse under vejen ude i den åbne ådal. Det er derfor vurderet, at vejen ikke vil medføre en forringelse af den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for syd- eller troldflagermus.

Det fremgår i forhold til brun- og skimmelflagermus, at det er vurderet, at arterne ikke vil blive påvirket i driftsfasen, da disse arter normalt flyver højt og uden særlig tæt tilknytning til ledelinjer. Det er vurderet, at arterne generelt uproblematisk vil kunne passere vejen. Vejen vurderes derfor ikke at ville medføre en forringelse af den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for brun- og skimmelflagermus.

#### *Bilag IV-arterne stor vandsalamander og spidssnudet frø*

Det fremgår af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 5.4.1, at der ikke er registreret fund af stor vandsalamander eller spidssnudet frø i umiddelbar nærhed af undersøgelsesområdet, men at der er potentielle levesteder.

Det fremgår herudover, at stor vandsalamander og spidssnudet frø er kortlagt i undersøgelsesområdet i sommeren 2020 ved eftersøgning af haletudser i de egnede levesteder i overensstemmelse med de tekniske anvisninger for overvågning af padder.[17]

Det fremgår endvidere af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 8.2, at stor vandsalamander og spidssnudet frø ikke er fundet inden for undersøgelsesområdet i forbindelse med feltundersøgelsen foretaget i 2020, men at en enkel stor vandsalamander i slutningen af sommeren 2021 er fundet på en nærliggende ejendom sandsynligvis på vej til rast, og at det nærmeste kendte fund derudover er over 5 km fra undersøgelsesområdet.

Det fremgår herudover af habitatkonsekvensvurderingens afsnit 8.4.2, at anlægsarbejder og arbejdsarealer ikke påvirker kendte yngle- og rasteområder for stor vandsalamander og spidssnudet frø, men at vejen i driftsfasen kan udgøre en potentiel negativ påvirkning for arterne, hvis den ligger mellem yngle- og rasteområder, på grund af en øget dødelighed under vandring og på grund af barriereeffekt. Det fremgår endvidere, at etablering af et permanent paddehegn langs begge sider af vejen på nordsiden af Bygholm Å vil afværge trafikdrab og lede vandrende stor vandsalamander ned i ådalen, hvor der er sikker passage under vejbroen.

Det er i habitatkonsekvensvurderingen vurderet, at projektet med etablering af den beskrevne afværgeforanstaltning, ikke vil forringe den økologiske funktionalitet af yngle- og rasterområder for stor vandsalamander og spidssnudet frø.

### *2.3.5 Miljøkonsekvensrapporten*

#### *Natura 2000*

Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens afsnit 11.2, at vejens linjeføring er placeret således, at Natura 2000-området, H236 Bygholm Ådal, ikke berøres direkte, men at den mulige indirekte påvirkning undersøges i Natura 2000-habitatkonsekvensvurderingen. Projektområdet er placeret ca. 50 m øst for Natura 2000-området.

Det fremgår af afsnit 11.2.6, at Natura 2000-området er specielt udpeget for at beskytte forekomsterne af kalkoverdrev, kildevæld, rigkær og vandløb, samt de tilknyttede arter odder, bæklampret og vindelsnegle. I Natura 2000-konsekvensvurderingen er det naturtypen kalkoverdrev og arterne odder og bæklampret, der er vurderet relevante i forhold til en potentiel påvirkning af projektet. Øvrige forekomster af arter og habitatnaturtyper på udpegningsgrundlaget ligger mere end 500 m fra vejtracéet, og der er i Natura 2000-habitatkonsekvensvurderingen ikke fundet at ville være væsentlige potentielle påvirkninger af disse.

Det er i forhold til naturtypen kalkoverdrev vurderet, at etablering af vejen ikke vil medføre en forøget kvælstofdeposition i et omfang, der vil forhindre udvikling af habitatnaturtyper på de nærmeste arealer i Natura 2000-området.

Det er i forhold til bæklampret vurderet, at udledning fra regnvandsbassinerne i visse tilfælde kan medføre lokale udsving i iltkoncentration umiddelbart nedstrøms udledningspunkterne, hvor iltniveauet i regnvandsbassinerne kan være lavt. Det vurderes dog, at påvirkningen ikke vil være væsentlig for Natura 2000-områdets bestand af bæklampret, da der ikke er tale om et yngleområde, og da en eventuel påvirkning udgøres af enkeltstående begivenheder, som medfører en potentiel lokal og kortvarig påvirkning, der er reversibel inden for en kort periode, udenfor Natura 2000-området.

Det er i forhold til odder vurderet, at vejanlægget ikke vil medføre en væsentlig barriereeffekt på Natura 2000-områdets bestand af oddere, da der sikres gode passageforhold for oddere og andre dyr under vejanlægget i driftsfasen.

For en mere detaljeret gennemgang af Natura 2000-området henvises der i miljøkonsekvensrapporten til Natura 2000-habitatkonsekvensvurderingen i rapportens bilag 7.

#### *Bilag IV-arter*

Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens afsnit 11.2.7, at der vurderes at være potentielt egnede levesteder omkring vejtracéet for arter af flagermus, markfirben samt paddearterne spidssnudet frø, stor vandsalamander og strandtudse, der alle er bilag IV-arter, og som kan være følsomme over for effekter af nye trafik anlæg. Mulige påvirkningerne omfatter trafikdrab, barriereeffekter og fragmentering. De nævnte arter er derfor eftersøgt ved feltundersøgelserne i 2020 og 2021.

Det fremgår i forhold til stor vandsalamander, at det vurderes, at det er sandsynligt, at arten forekommer ynglende i en af ådalens mange vandhuller. På baggrund af bestigelserne i 2020 vurderes de to vandhuller ikke som egnede ynglevandhuller for stor vandsalamander, men det kan ikke afvises, at den har forekommet ynglende i 2021.

Der er ikke kendte forekomster af markfirben, spidssnudet frø eller strandtudse nær vejs tracé, trods eftersøgning på potentielt egnede levesteder i 2020.

Det fremgår i forhold til flagermus, at kortlægningen i 2020 og 2021 viste, at området rummer væsentlige flagermusværdier, både i form af væsentlige fourageringsområder og yngle- og rasteområder. Der er fundet et yngle- og rasteområde vest for projektet for pipistrelflagermus og dværgflagermus, og muligvis også brun- og trolldflagermus. En stor del af flagermusene herfra vurderes at fouragere nede i ådalen over de ekstensivt drevne enge omkring Bygholm Å.

Der står enkelte udgåede elletræer i linjeføringen for vejtracéet på bredden af Bygholm Å, som potentielt kan være yngle- og rasteområde for flagermus. Træernes størrelse og beskaffenhed gør dem uegnede til vinterrast, og træerne vurderes på den baggrund ikke egnede som yngle- og rasteområde for flagermus.

For en grundigere gennemgang henvises der i miljøkonsekvensvurderingen til Natura 2000-habitatkonsekvensvurderingen i rapportens bilag 7 og datanotatet for flagermuskortlægningen i bilag 9.

### *Øvrig natur*

Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens afsnit 11.2.4, at Bygholm Ådal er pålagt en vådområdedeclaration fra 2014, som bestemmer, at området permanent skal henligge som vådområde. Declarationen indeholder desuden en række restriktioner om, at de omfattede arealer ikke må dyrkes, omlægges, gødskes eller sprøjtes, samt at grøfter og dræn ikke må etableres eller vedligeholdes uden forudgående aftale med Horsens Kommune. Det fremgår, at Landbrugsstyrelsen har været hørt i forbindelse med myndighedshøring forud for miljøkonsekvensvurderingen, men at styrelsen ikke havde bemærkninger til projektet, da kun Horsens Kommune er påtaleberettiget ifølge declarationens bestemmelser. Etableringen af forbindelsesvejen og landskabsbroen over ådalen vurderes ikke at være i strid med declarationen, da der fortsat vil være vådområde under landskabsbroen.

Det fremgår videre blandt andet af miljøkonsekvensrapportens afsnit 11.2.7, at det nærmeste fund af en fredet art, som ikke er bilag IV-art, er en forekomst af tyndakset gøgeurt fra et kalkoverdrev vest for Grønhøjvej. Ved besigtigelserne i 2020 er der desuden observeret yngel af butsnudet frø i et vandhul i Natura 2000-området vest for Grønhøjvej.

### *Støj i anlægsfasen*

*Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens afsnit 4.6.6, at der i forbindelse med udførelsen af fundamenter nær Bygholm Å og Hatting Bæk er behov for nedramning af spunsvægge til byggegruber omkring fundamenterne.*

*Det fremgår herudover af afsnit 7.3.1, at støjen fra nedramning af spuns eller pæle som regel vil opleves som særligt generende, da det er impulsstøj. Der er to boliger, som ligger 200 m fra ramningsstedet, og der er på den baggrund foretaget en simpel støjberedning af støjudbredelsen. Den viser, at der kan forventes støjniveauer på over 40 dB(A) mere en 300-400 m fra ramningsstedet. Varigheden af arbejdet med nedramning er estimeret til at vare 14 dage, og anlægsarbejdet udføres kun i dagtimerne mellem kl. 07.00 og kl. 18.00 i hverdage, som foreskrevet i Horsens Kommunes regulativ for bygge- og anlægsarbejde.*

*Det er herudover vurderet, at der ikke er behov for væsentlige afværgeforanstaltninger i forbindelse med anlægsstøj.*

### *Støj i driftsfasen*

*Det fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 7.1.3, at der for driftsfasen er udført støjberedninger i henhold til Miljøstyrelsens vejledning om støj fra veje.<sup>[18]</sup> Herudover er der indlagt hastigheder på vejene efter kommunens trafikmodel, og trafiktællingen fra Vrøndingvej er fremskrevet til 2030.*

Videre fremgår, at der udarbejdet støjudbredelseskort for henholdsvis referencescenariet, figur 7-1, som indebærer en fremskrivning af trafikken til 2030 med den forventede udbygning af erhvervsområde VEGA. I dette scenarie er forbindelsesvejen nord for Vrøndingvej medtaget. Der er herudover udarbejdet støjudbredelseskort for den projekterede forbindelsesvej, figur 7-2, hvor trafiktallene, som ved referencescenariet, er fremskrevet med planlagt byudvikling frem til 2030.

Det fremgår af støjudbredelseskortet for referencescenariet i figur 7-1, at støjniveauet ved de to potentielle yngle- og rasteområder for flagermus øst for vejen er på mellem 48-53 dB(A). Af støjudbredelseskortet for den projekterede forbindelsesvej i figur 7-2 fremgår det, at støjniveauet ved det nordligste potentielle yngle- og rasteområde for flagermus øst for forbindelsesvejen vil ligge delvist inden for støjniveauet 63-68 dB(A) og 58-63 dB(A), og at det sydligste potentielle yngle- og rasteområde øst for vejen vil ligge inden for støjniveauet 53-58 dB(A).

### Kobber

Det fremgår blandt andet af miljøkonsekvensrapportens afsnit 4.7.3 om udledning fra regnvandsbassinerne, at udledning af næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, og iltforbrugende- og suspenderede stoffer fra anlæggets regnvandsbassiner er beregnet på baggrund af standardkoncentrationer på udløbsvand fra regnvandsbassiner under antagelse af, at hele den årlige udledning renses gennem bassinerne. Af tabel 4-5 i miljøkonsekvensrapporten fremgår det, at den beregnede middel stofkoncentration af kobber i udløbsvandet fra vejbasiner er opgjort til 0,028 mg/l. Det fremgår, at tallet stammer fra Håndbogen udgivet af Vejregelgruppen Afvanding i 2020,[19] og at er der suppleret med enkelte data fra Faktablad om dimensionering af våde regnvandsbassiner.[20] Beregningen af stofmængder, som Bygholm Å belastes med fra den planlagte nye vejstrækning, er angivet i Tabel 4-6, hvor det fremgår, at det samlede bidrag af kobber vil være 0,39 kg/år.

Det fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 10.3.2 om miljøfremmede stoffer, at miljøkvalitetskravet for kobber i vand er 1,66 µg/l, og at data fra basisanalysen 2021-2027 viser en overskridelse af dette stof i Bygholm Å, idet koncentrationen er 1,717 µg/l.

Videre fremgår det, at tab af kobber fra landbrugsjorder udgør en væsentlig kilde til forekomsten af kobber i det danske vandmiljø. Ifølge undersøgelser udført af DCE er miljøkvalitetskravet for 67 % ud af 21 undersøgte målestationer overskredet, hvilket tilskrives en stigning af indholdet af kobber i dansk landbrugsjord.[21] Ovennævnte rapport fra DCE angiver, at langt den største kilde til kobber i de danske jorder primært stammer fra udbringning af svinegylle, som udgør 80-90 %. Selvom der er viden om, at der er et vist indhold af kobber i bremseklodser, må det dog forventes, at årsagen til overskridelse af miljøkvalitetskravet primært skyldes landbruget.

Videre fremgår det, at det må formodes, at vejvandet fra den nye vej i højere grad bliver tilbageholdt i bassinerne, end det er tilfældet ved det nuværende vejanlæg (Grønhøjvej/Stampemøllevej), eftersom vandet i fremtiden ledes igennem bassiner



dimensioneret efter bedst tilgængelige teknik, og vandet dermed både renses og forsinkes. Dette medfører ligeledes en forøgelse af opholdstiden, hvilket betyder nogen til væsentlig degradering af stoffer som f.eks. nonylphenol, som har en halveringstid på ca. en måned i vand. Til gengæld vil trafikmængden i området ifølge rapporten øges, og mængden af vejvand og stoffer øges blandt andet på grund af den større afvanding af vejbanen direkte til bassin. Det må dog forventes, at den øgede rensning stadig vil betyde en mindre udledning heraf.

I forhold til betydning for Bygholm Å fremgår det videre af miljøkonsekvensrapporten, at der for kobber er en kendt middelkoncentration i udløbsvandet fra regnvandsbassinerne.[22] Såfremt koncentrationen for kobber i tabel 4-5 fastholdes som baggrundskoncentration i Bygholm Å, vil den resulterende koncentration af kobber ved en middelvandføring på 1.600 l/s i Bygholm Å og en udledning på 2,1 l/s fra bassinerne resultere i en koncentration af kobber i Bygholm Å på 1,751 µg/l ved en udledningskoncentration på 28 µg/l total kobber. Det er et worst-case-scenario, som antager, at alt kobber i udløbsvandet bidrager til den opløste fraktion af kobberet i Bygholm Å. Den faktiske resulterende koncentration i Bygholm Å vil være mindre end 1,751 µg/l, da en del af kobberet vil være bundet i ikke- eller svært-opløselige forbindelser. Selvom en stigning fra 1,717 µg/l til mindre end 1,751 µg/l er en meget begrænset påvirkning, er grænseværdien dog overskredet.

Endvidere fremgår det af miljøkonsekvensrapporten, at der efter indsatsbekendtgørelsens § 8, stk. 3, som udgangspunkt ikke kan tillades en øget tilførsel af kobber, når miljøkvalitetskravet i forvejen er overskredet for kobber, med mindre andre kilder minimeres eller en konkret vurdering viser, at udledningen i praksis ikke vil have nogen betydning. [23] I den anledning henvises der til vejledningen til indsatsbekendtgørelsen, hvoraf det blandt andet fremgår, at beslutningen om en mertilførsel af miljøfremmede stoffer beror på en helt konkret vurdering af påvirkningens betydelighed (signifikans) for vandområdets tilstand. [24]

Videre fremgår det af miljøkonsekvensrapporten, at den meget lille merpåvirkning af kobber, som her er 0,034 µg/l i en middelsituation svarende til en 2 % påvirkning af grænseværdien, ikke vil være afgørende for, om der opnås målsætningsopfyldelse på de økologiske parametre (fisk, smådyr og planter), der ligeledes skal vurderes under den økologiske tilstand. Videre fremgår det, at påvirkningen er så lille, at den kan defineres som ikke betydelig i overensstemmelse med den grænse for mertilførsel af miljøfremmede stoffer på 5 %, som fremgår af Miljøstyrelsens FAQ om udledning af miljøfremmede stoffer.[25]

Samlet er det vurderet i miljøkonsekvensrapporten, at afløbet fra regnvandsbassinerne til Bygholm Å ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets tilstand eller hindrer opfyldelse af de fastlagte miljømål.

#### *Alternativer*

Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.1.1, at det valgte forslag (hovedforslaget) og referencescenarier skal undersøges i miljøkonsekvensrapporten.

Hovedforslaget, der indgår i miljøvurderingen, er det scenarie, hvor den ansøgte tilladelse gives. Det eneste alternativ, der vil indgå som sammenligningsgrundlag for hovedforslaget i miljøvurderingen, er referencescenariet, hvor tilladelse til hovedforslaget ikke gives, og projektet ikke kan realiseres.

Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.2, at referencescenariet svarer til de eksisterende miljøforhold (områdets aktuelle miljøstatus), og den sandsynlige udvikling af området, hvis projektet ikke gennemføres. Hvis vejprojektet ikke bliver realiseret, vil den nuværende arealanvendelse fortsætte uforandret.

I referencescenariet fremskrives den sandsynlige udvikling af de trafikale forhold til 2030. Fremskrivningen omfatter udbygning af Erhvervsområde VEGA, med bl.a. transportvirksomheden [V1], samt øvrig planlagt byudvikling frem til 2030, herunder byudvikling i Lund. Det omfatter udbygning af havnen, ombygning Rådhuset Campus og Nørrestrand. Desuden er Ny Hattingvej og Ringvej Syd, etape 1, anlagt.

Det fremgår herudover af miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.3 om fravalg af alternativer, at der forud for projekteringen af den ansøgte vej har været vurderet tre alternative vejføringer i området, løsningsforslag 1, 3 og 4, foruden det valgte projektforslag, løsning 2. I forbindelse med den offentlige forhøring ved opstart af miljøkonsekvensrapporten er der desuden indsendt en række borgerforslag til alternative løsninger og linjeføring, løsningsforslag 5, 6, 7, 8, 9 10 og 11. De ti forslag og den ansøgte linjeføring fremgår af miljøkonsekvensrapportens figur 3-1.

Hvert enkelt løsningsforslag er nærmere beskrevet i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.3.1, 3.3.2 og 3.3.3 sammen med en indledende vurdering af deres trafikale effekt med fokus på tilgængeligheden til erhvervsområdet, aflastning af Ny Silkeborgvej-Silkeborgvej og det øvrige vejnet samt med en vurdering af trafiksikkerheden og kørekomfort generelt. Der er herudover foretaget en overordnet screening af de enkelte forslags påvirkning af naturforhold, landskabet og kulturforhold.

Løsningsforslag 8 indebærer en opgradering af Silkeborgvej med nye kryds og udvidelse af strækningen til fire spor, som vil kunne afvikle trafikken på det overordnede vejnet på et acceptabelt niveau frem mod de to rampekryds ved motorvejstilslutning 56a (Horsens V). Det er Vejdirektoratet, der er myndighed for rampekrydsene, hvorfor en udvidelse er en statslig beslutning. Horsens Kommune kan derfor ikke udbygge disse to kryds. Det fremgår, at løsningen vil medføre en forringet tilgængelighed til erhvervsområdet VEGA og boligområderne i Lund og Provstlund-området

Løsningsforslaget er fravalgt, da det ikke opfylder projektets formål om øget tilgængelighed og robusthed, men tværtimod vurderes at forværre eksisterende problemer med fremkommelighed langs Silkeborgvej og i flere større kryds på indfaldsvejene til Horsens midtby.

Løsningsforslag 11 indebærer en linjeføring som forløber fra motorvejstilslutningen 56b (Horsens C) og parallelt med motorvejen med tilslutning til Vrøndingvej. De mange skarpe kurver langs vejens tracé gør det ikke muligt for modulvogntog at benytte strækningen, ligesom der ikke kan opretholdes en ønsket hastighed på 80 km/t på strækningen. Herudover er motorvej E45 omfattet af 50 m vejbyggelinje, hvorfor linjeføringen skulle placeres minimum 50 m fra motorvejens midterlinje.

Løsningsforslaget er fravalgt, da linjeføringen ikke giver de ønskede trafikale effekter, hverken i forhold til tilgængeligheden til erhvervsområdet VEGA eller i forhold til trafikal aflastning af Silkeborgvej.

Det er gennemført kortlægning af beskyttet natur for området omkring linjeføringerne 1, 2, 9 og 10 i 2020 og 2021, og der er i den forbindelse blevet registreret nye arealer med beskyttet natur. Tracéerne for de øvrige linjeføringer har ikke været besigtiget, da Horsens Kommune har vurderet, at disse linjeføringer ikke vil have den ønskede trafikale effekt, og derfor ikke er realistiske alternativer til det valgte projektforslag.

## *2.4 Klagens indhold*

### *2.4.1 Myndighedsinhabilitet*

Klager har anført, at Horsens Kommune er myndighedsinhabil efter miljøvurderingsloven § 40 i den konkrete sag, da godkendelsen og den konkrete vejføring af forbindelsesvejen er en forudsætning for en betinget købsaftale med en logistikvirksomhed i området. Kommunen har dermed en væsentlig økonomisk "privat" interesse i selve salget, ligesom kommunen har en interesse i, at salget bliver gennemført, da det vil øge investeringer og lokale arbejdspladser i kommunen, hvilket er det primære formål med at etablere vejen. Der foreligger derfor myndighedsinhabilitet ved kommunen, hvorfor kommunen ikke kan være sagsbehandlende myndighed på VVM-undersøgelsen og forbindelsesvejens påvirkning på miljøet i Bygholm Ådal. De gennemførte miljøundersøgelser bør afvises, og påvirkningen af miljøet bør underlægges en skærpet vurdering hos Miljø- og Fødevarerklagenævnet på grund af Horsens Kommunes myndighedsinhabilitet.

### *2.4.2 Påvirkning af Natura 2000-området*

Klager har anført, at Natura 2000-habitatkonsekvensvurderingen ikke omfatter flere relevante forhold, herunder at vurderingerne ikke er tilstrækkeligt konkret formuleret. Desuden er konklusionerne ikke fyldestgørende begrundede, og det er ikke tilstrækkeligt beskrevet,

hvorfor den beskyttede natur, herunder beskyttede levesteder og arter, ikke bliver påvirket af den planlagte forbindelsesvej.

Herudover har klager anført, at habitatkonsekvensvurderingen hviler på et mangelfuldt oplysningsgrundlag, da den ikke forholder sig til eller har identificeret alle aspekter, der kan påvirke bevaringsmålsætningen for Natura 2000-området. Klager har i den forbindelse henvist til forsigtighedsprincippet, som betyder, at enhver tvivl skal komme naturen til gode, og at myndigheden har bevisbyrden for at dokumentere fraværet af skadelige virkninger. Klager har også henvist til, at beskyttelsen af Natura 2000-områder også gælder aktiviteter uden for området, hvis aktiviteten kan forventes at påvirke området, eller hvis aktiviteten kan påvirke migrerende arter som fugle og fisk, når de bevæger sig udenfor Natura 2000-området.

Habitatkonsekvensvurderingen lider derfor af en retlig mangel og kan ikke danne grundlag for godkendelse af projektet, og Miljø- og Fødevarerklagenævnet bør derfor ophæve § 25-tilladelsen som ugyldig.

#### *Kalkoverdrev*

Klager har i forhold til kalkoverdrev stillet spørgsmål ved, om der er taget højde for den allerede eksisterende påvirkning med kvælstofdisposition fra Grønhøjvej, som ligger umiddelbart ved siden af overdrevet. Klager har anført, at der alene ses at være beregnet kvælstofdeposition fra den planlagte vej.

Klager har desuden stillet spørgsmål ved, om den yderligere belastning på Natura 2000-området som følge af trafik fra øvrig udbygning af erhvervsområdet er taget i betragtning.

#### *Odder*

Klager har i forhold til odder anført, at der påtænkes etableret en midlertidig bro i anlægsfasen over Hatting Bæk, hvilket vil forstyrre odderes bevægelsesmuligheder, da odder ikke svømmer under broer.

#### *Bæklampret*

Klager har i forhold til bæklampret henvist til, at det fremgår af habitatkonsekvensvurderingen, at der kan være en meget lokal og kortvarig påvirkning af enkeltindivider af bæklampret nedstrøms udledningspunkterne for anlæggets regnvandsbassiner, særligt i forhold til ilt og salt, men at det ikke vil skade Natura 2000-områdets bestand af bæklampret, da der ikke er tale om et yngleområde. Klager har i den forbindelse anført, at ådalen har deltaget i et vådområdeprojekt i 2004 med Vejle Amt, hvor der bl.a. blev lavet gydepladser til fiskene flere steder i åen og i slyngningen ved siden af den planlagte vej.

Klager har desuden stillet spørgsmålstegn ved, hvordan det sikres, at den reinjicering af grundvand, der efter klagers opfattelse er okkerholdigt, som skal foretages i anlægsfasen, kan gennemføres uden risiko for påvirkning af bæklampret, som lever i ferskvandet i åen.

På baggrund af dette har klager anført, at vurderingen af påvirkningen af bæklampret i drifts- og anlægsfasen ikke er tilstrækkelig, herunder er det ikke tilstrækkeligt belyst, om der er tale om et yngle- og rasteområde for bæklampret nedstrøms fra Natura 2000-området.

#### *Kildevældsvindelsnegl og skæv vindelsnegl*

Klager har i forhold til kildevældsvindelsnegl og skæv vindelsnegl anført, at det fremgår af habitatkonsekvensvurderingen, at der ikke er foretaget undersøgelser af kildevældsvindelsnegl og skæv vindelsnegl. Klager henviser i den forbindelse til, at klagers rådgiver i tracésporet for den planlagte vej har registreret yderligere elle-askesump, som kan udgøre et habitatområde for kildevældsvindelsnegl og skæv vindelsnegl.

#### *Grundvandssænkning*

Herudover har klager anført, at der ikke i konsekvensvurderingen er foretaget nærmere undersøgelser af, hvilken påvirkning grundvandssænkningen i forbindelse med, at forbindelsesvejen bliver anlagt, vil have i samspil med den væsentlige permanente grundvandssænkning, som skal gennemføres ved opførelsen af logistikcenteret nord for forbindelsesvejen. Det er heller ikke vurderet, hvilken betydning grundvandssænkning i forbindelse med udvidelsen af motorvej E45 i samspil med projektet vil have.

Klager har desuden stillet spørgsmålstegn ved, hvordan det kan påvirke rigkær og kildevæld, hvis der sker forsinkelse eller er høj vandstand i den periode på 16 uger, hvor grundvandssænkningen sker.

Efter klagers opfattelse bør en prøve, som ved en fejl ikke blev undersøgt, indgå i vurderingen for at få en korrekt konklusion.

#### *2.4.3 Tilvejebringelse af habitatkonsekvensvurderingen*

Klager har herudover anført, at rådgiveren, som har udarbejdet konsekvensvurderingen for vejforbindelsen, også er rådgiver for logistikvirksomheden i området i forbindelse med opførelsen af et logistikcenter. Klager har på den baggrund anført, at den pågældende rådgiver ikke vil kunne fremstå som en uvildig rådgiver, da der er alt for store økonomiske forhold involveret, og da rådgiveren blandt andet har rådgivet om trafikafviklingen fra logistikcentret. Der vil derfor aldrig være tilstrækkelig tillid til de undersøgelser og skøn, rådgiveren har udført.

Klager har henvist til, at der for habitatvurderingerne ikke gælder det samme som efter miljøvurderingsloven, hvorefter det er bygherren, der udarbejder miljøkonsekvensrapporten. I den forbindelse har klager henvist til, at habitatreglerne har ophæng i EU-retten, og at det i EU-domstolens praksis, hvor det er fastslået, at vurderingen efter habitatreglerne påhviler myndigheden.[26] Opgaven burde have været overladt til en anden uvildig rådgiver uden særskilte økonomiske interesser i sagen.

Klager har endvidere anført, at konsekvensvurderingens konklusioner ikke er blevet efterprøvet og godkendt af tredjemand, som påstået af kommunen, da kommunes rådgiver og eksterne advokat udelukkende har kigget på de formelle krav til konsekvensvurderingen og ikke forholdt sig til det materielle indhold, herunder de udførte undersøgelser, vurderinger og konklusioner i konsekvensvurderingen.

#### *2.4.4 Bilag IV-arter*

Klager har anført, at den udarbejdede vurdering af bilag IV-arter er mangelfuld og utilstrækkelig, og at den endvidere ikke opfylder kravene i habitatbekendtgørelsen i forhold til påvirkning af flagermus og stor vandsalamander. Der er samlet set ikke den nødvendige og krævede høje grad af sikkerhed for, at områdets vedvarende økologiske funktionalitet som blandt andet yngle- og rasteområder for bilag IV-arter vil kunne opretholdes ved anlæg af en tungt trafikeret forbindelsesvej.

#### *Flagermus*

Klager har i forhold til flagermus henvist til et bilag vedlagt klagen, som klager har fået udarbejdet af en rådgiver, hvor det fremgår, at afstanden fra vejtracéet til nærmeste potentielle yngle- og rasteområde for flagermus er 16-34 m og ikke 70-80 m, som angivet af kommunen, hvorved vurderingen af vejbroens påvirkning af flagermus ikke er foretaget på det rigtige grundlag. Klager har desuden anført, at der er tale om et vigtigt yngle- og rasteområde for flagermus, som ikke er kortlagt i habitatkonsekvensvurderingen, og at vejen vil påvirke vigtige ledelinjer og medføre tab af enkelte udgåede elletræer, som må antages at have væsentlig betydning for de omkringliggende yngle- og rasteområder.

Endvidere har klager anført, at det ikke er tilstrækkeligt kun at undersøge flagermusene i det begrænsede søgefelt, som fremgår af habitatkonsekvensvurderingen, da flagermus kan bevæge sig op til 20 km pr. dag.

Derudover har klager i forhold til driftsfasen anført, at nyplantning som afværgeforanstaltning ikke er tilstrækkeligt til at opretholde den økologiske funktionalitet for flagermuslokaliteterne, da det vil tage mange år, før træerne bliver høje. Desuden er det ikke nok, at der er lavet en faunapassage efter den bedst mulige teknik, da det ikke siger noget om, hvorvidt der sker en skade. Klager har henvist til, at det i habitatkonsekvensvurderingen er bemærket, at der ikke er valgt højere skærme, da det vil kunne fange flagermus over vejen mellem skærmene. Klager

har desuden anført, at broen er 12 m bred, og at det fremgår af litteraturen, at hop-overs formentlig kun er anvendelige, hvis afstanden mellem trækroneerne er maksimalt 5 m. Desuden er der ikke tilstrækkelig viden om afværgeforanstaltningernes effekt, herunder i forhold til skærme og hop-overs.

Klager har desuden anført, at det er i strid med habitatdirektivet, at der er inddraget afværgeforanstaltninger, da de først kan tages i betragtning i en fravigelsessag. Klager har i den forbindelse henvist til EU-domstolens praksis.<sup>[27]</sup> Der er desuden alternative løsninger på vejtracéet, som burde have været valgt i stedet for at anvende afværgeforanstaltninger.

Herudover har klager efterspurgt det videnskabelige grundlag for vurderingen i habitatkonsekvensvurderingen af, at vejen i driftsfasen kun vil gøre området umiddelbart langs vejen mindre attraktivt for flagermus, og at dette ikke vil være i et omfang, der i væsentlig grad vil påvirke den økologiske funktionalitet eller bestandene i området.

Klager har herudover henvist til de støjberegninger, der er lavet, og anført, at der vil blive en voldsom kraftig støjpåvirkning i driftsfasen langs hele vejen og ind i det potentielle yngle- og rasteområde for flagermus, hvilket ikke er i overensstemmelse med forsigtighedsprincippet i forhold til bilag IV-arter. I den forbindelse har klager henvist til, at det af en engelsk undersøgelse fremgår, at flagermus normalt undgår områder med store veje i op til 1,5 km, og at der her er tale om en vej mellem to yngle- og rasteområder henholdsvis ca. 50-75 m og 250-300 m fra vejen. Endvidere har klager anført, at etablering af spunspæle vil påvirke bilag IV-arterne i ådalen, herunder flagermus, i anlægsfasen med støj og forstyrrelser. Klager har desuden stillet spørgsmålstegn ved, om der i forbindelse med grundvandssænkningen vil være en støjpåvirkning om natten, som kan påvirke flagermus.

#### *Stor vandsalamander*

Klager har i forhold til stor vandsalamander anført, at denne er fundet tæt på vejens linjeføring og i de områder, som inddrages i forbindelse med anlægsarbejdet. Man kan ikke vurdere, at stor vandsalamander ikke påvirkes, når der netop er fundet et enkelt voksent individ i stalden på en nærliggende ejendom, som i habitatkonsekvensvurderingen er vurderet at være på vej til rast.

Klager har herudover anført, at det ikke er vurderet om vejens tracé eller anlægsarbejder kan påvirke yngle- eller rasteområder for stor vandsalamander i området, og at der ikke foretaget yderligere undersøgelser end undersøgelsen i sommeren 2020, selvom der senere er dokumenteret stor vandsalamander i området. Klager har med baggrund i ovenstående anført, at det kan afvises, at de udførte undersøgelser og vurderinger fjerner enhver tvivl om, at stor vandsalamander påvirkes af omfartsvejen.

#### *Odder*

Klager har i forhold til odder anført, at der påtænkes etableret en midlertidig bro i anlægsfasen over Hatting Bæk, hvilket vil forstyrre odderes bevægelsesmuligheder, da odder ikke svømmer under en bro.

#### *Spidssnudet frø*

Klager har anført, at der er observeret en spidssnudet frø på en nærliggende ejendom i august 2021, og at det ikke fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at arten er observeret. Klager har i den forbindelse anført, at det ikke kan sikres, at levesteder for spidssnudet frø ikke beskadiges eller ødelægges, når levestederne ikke er kortlagt.

#### *2.4.5 Øvrig natur*

Klager har anført, at der på tre omkringliggende adresser er observeret slørugle, og efterspørger, om det er undersøgt nærmere, hvilken betydning projektet kan få for slørugle.

Klager har anført, at der ved basis af flere træer langs Bygholm Å er bestande af mosarten butbladet hårstjerne.

Klager har anført, at der er observeret en butsnudet frø på en nærliggende ejendom i august 2021, og at det ikke fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at arten er observeret.

Klager har herudover stillet spørgsmålstegn ved, hvorfor der ikke er undersøgt nærmere for gøgeurt, når den tidligere har været registreret i Vejle Amt.

#### *2.4.6 Alternativer*

Klager har anført, at der ikke har været et reelt alternativ til den påtænkte linjeføring, og at den pågældende linjeføring har været aftalt fra begyndelsen mellem Horsens Kommune og logistikvirksomheden. Klager har henvist til, at der var etableret et vejkryds på Vrøndingvej, inden konsekvensvurderingen blev udarbejdet.

Klager har herudover anført, at afvisningen af de alternative linjeføringer ikke hviler på et naturmæssigt sagligt grundlag, men alene på et ønske om at opnå den direkte tilkørsel til logistikcentret for optimal drift. Efter klagers opfattelse vil den eksisterende Silkeborgvej, løsningsforslag 8, tilfredsstillende kunne afvikle trafikken, ligesom løsningsforslag 11 vil være mere skånsom for den naturmæssig og landskabelige oplevelse i Bygholm Ådal. Løsningsforslag 11 burde have været undersøgt nærmere, da det er et realistisk forslag fra offentligheden.



#### 2.4.7 Fastsættelse af vilkår

Klager har herudover anført, at der mangler en beskrivelse af alle projektets særkender og de foranstaltninger, der påtænkes truffet for at undgå, forebygge eller begrænse og om muligt neutralisere væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet, som bygherren skal gennemføre, og eventuelle overvågningsforanstaltninger, jf. miljøvurderingslovens § 27, stk. 1.

Klager har desuden anført, at der ikke er stillet krav i § 25-tilladelsen om, at ledebepantningen skal bestå af ikke-insektbestøvende og frugtbærende buske og træer for at undgå, at insekter bliver tiltrukket, hvilket ellers er forudsat i habitatkonsekvensvurderingen,

#### 2.4.8 Øvrige klagepunkter

Klager har anført, at projektet er i strid med en tinglyst servitut, som bestemmer, at projektområdet permanent skal henligge som vådområde. Klager mener ikke, at det giver mening at tillade en negativ påvirkning af området, når der er denne vådområdedeklaration for området. Klager har desuden henvist til, at Horsens Kommune ikke kan indskrænke vådområdet.

Klager har desuden anført, at det ikke er nødvendigt, at der etableres en ny forbindelsesvej, da Vejdirektoratet har udtalt, at trafikken i området om en årrække vil kunne glide uhæmmet, uagtet om forbindelsesvejen etableres.

### 2.5 Horsens Kommunes bemærkninger til klagen

Horsens Kommune har indsendt bemærkninger til klagen den 28. marts 2022, 4. juli 2022 og den 18. november 2022.

#### 2.5.1 Myndighedsinhabilitet

Horsens Kommunes har bemærket, at kommunen i den konkrete sag er både grundsælger, bygherre og myndighed i forhold til vejforbindelsen. Det er ikke muligt at undgå denne dobbeltrolle, da kommunen ved blandt andet miljøvurderingsloven er tillagt myndighedskompetence. Der kan ikke ske substitution, da en kommunalbestyrelse ikke kan erstattes af en anden. Kommunen har derfor foretaget en række foranstaltninger for at sikre, at myndighedshabiliteten ikke påvirker afgørelsen ved i sagen at have organiseret sig på en måde, der sikrer en håndtering af interessekonflikter og honorerer kravene i miljøvurderingslovens § 40 og miljøvurderingsbekendtgørelsens § 15.<sup>[28]</sup>

Det fremgår herudover, at kommunen i forhold til håndteringen af vejprojektet har haft en funktional opdeling, som er gennemført op til kommunaldirektørniveau, hvorefter der internt hos kommunen findes et myndighedsspor og bygherrespor.

Det fremgår, at myndighedssporet skal meddele de relevante tilladelser til projektet, og at sporet omfatter planlæggere, natur- og miljøfagpersoner samt byggesagsbehandlere. Sporet er yderligere opdelt i en myndighedsdel vedrørende planprocessen relateret til kommuneplantillægget og en myndighedsdel vedrørende det konkrete projekt og udstedelsen af de nødvendige tilladelser i den forbindelse.

Det fremgår, at bygherresporet omfatter konstruktører og ingeniører for så vidt angår konstruktionen og udførelsen af det konkrete vejprojektet samt udarbejdelsen af miljøkonsekvensvurdering mv. for projektet.

Det fremgår desuden, at der er anlagt skærpede bedømmelser for så vidt angår de vurderinger, tilladelser og godkendelser relateret til det pågældende vejanlæg, som Horsens Kommune som myndighed har gennemført og udstedt. Det har udmøntet sig i nogle meget omfattende vurderinger, begrundelser og skærpede vilkår i afgørelser udstedt af Horsens Kommune som myndighed for vejprojektet til Horsens Kommune som bygherre.

Horsens Kommune har desuden henvist til, at kommunen som en del af kommunalfuldmagten og den almindelige drift af en kommune kan købe og sælge fast ejendom, og at det ikke er usædvanligt, at en kommune er kontraktspart i en handel vedrørende fast ejendom, hvortil der er knyttet betingelser for handlens endeligt. Desuden har logistikvirksomheden uanset indholdet i købsaftalen ansøgt om og modtaget tilladelse til at etablere logistikvirksomheden, og den omhandlede betingelse i købsaftalen vedrørende etableringen af vejen er indholdsmæssigt herefter uden retlig betydning. Det har ikke været muligt for logistikvirksomheden at bestille en bestemt linjeføring. Det er i øvrigt ikke usædvanligt, at køber har haft et ønske om, at der er en effektiv vejforbindelse til erhvervsområdet.

### *2.5.2 Natura 2000-habitatkonsekvensvurdering*

#### *Kalkoverdrev*

Horsens Kommune har henvist til, at der i habitatkonsekvensvurderingen er foretaget en fyldestgørende vurdering af påvirkningen fra kvælstofdeposition, hvor der også tages hensyn til de kumulative effekter med den eksisterende deposition, hvilket er overensstemmende med EU-domstolens praksis.

#### *Odder*

Horsens Kommune har bemærket, at der i habitatkonsekvensvurderingen fyldestgørende er redegjort for vejprojektets betydning for odder i både anlægs- og driftsfasen. Projektets udformning som en landskabsbro sikrer den nødvendige faunapassage, som beskrevet i forvaltningsplanen for odder.[29]

### *Bæklampret*

Horsens Kommune har bemærket, at der er foretaget en tilbundsående vurdering af projektets mulige påvirkning på bæklampret i habitatkonsekvensvurderingen og miljøkonsekvensrapporten, og at der ikke vurderes at være en trussel for bæklampret.

Horsens Kommune har desuden bemærket, at reinjiceringen af grundvandet foregår i et lukket system, hvor grundvandet ikke kommer i kontakt med ilt, hvorfor reinjiceringen af grundvandet ikke vil medføre en negativ påvirkning af ferskvandskvaliteten i Bygholm Å.

### *Kildevældsvindelsnegl, skæv vindelsnegl og sumpvindelsnegl*

Horsens Kommune har bemærket, at habitatområdets naturtyper og levesteder er kortlagt af Miljøstyrelsen. På den baggrund er det konkluderet, at habitatområdets østlige del ikke rummer naturtyper, der kan understøtte tilstedeværelsen af kildevældsnegl eller skæv vindelsnegl, og der blev ikke fundet vindelsnegl. I habitatkonsekvensvurderingen er det vurderet, at der ikke er risiko for påvirkning af arterne.

Horsens Kommune har bemærket, at vindelsnegle ikke migrerer mellem levesteder på samme måde som mobile arter, da størrelsen af de tre arter af vindelsnegl kun er ca. 1,5-3 mm.

Kommunen har herudover bemærket, at der er en afstand på mindst 240 m mellem det potentielle levested for sumpvindelsnegl inden for habitatområdet og det trykvandspåvirkede moseområde uden for habitatområdet lige øst for vejtracéens nordlige strækning, og at arealerne imellem dels består af en vej og dels af tør græslandsnatur, som ikke udgør et egnet levested for arter af vindelsnegle. Skulle en bestand af vindelsnegle alligevel findes i det påståede kildevæld, vurderer kommune, at en eventuel bestand af vindelsnegle ikke i disse kan interagere med eventuelle bestande inden for habitatområdet, da arten ikke vil sprede sig via uegnede naturtyper. Det påståede kildevæld ligger isoleret væk fra habitatområdet, og en eventuel bestand i det kildevæld vil ikke være omfattet af de eventuelle bestande i Natura 2000-området og derfor ikke være omfattet af habitatbeskyttelsen.

### *Grundvandssænkning*

Horsens Kommune har bemærket, at sænkningstragten ikke berører Natura 2000-området, og at der herudover er tale om en midlertidig grundvandssænkning. Kommunen har desuden bemærket, at der ikke er kumulative påvirkninger fra andre grundvandssænkninger på grund af afstanden, og at det ikke er hensigten med miljøvurderingsloven, at man også skal inddrage forhold, som alene har rent hypotetisk karakter.

### *2.5.3 Konsekvensvurderingens tilvejebringelse*

Horsens Kommune har bemærket, at den rådgivningsvirksomhed, som har udarbejdet konsekvensvurderingen, både er rådgiver for logistikvirksomheden i området og Horsens Kommune som bygherre for forbindelsesvejen. Rådgiveren har ikke på noget tidspunkt ageret myndighedsrådgiver for kommunen i sagen og kommer heller ikke til det. Kommunen har som myndighed entreret med to andre rådgivningsvirksomheder, som har gennemgået den pågældende rådgivningsvirksomheds vurderinger mv. Den pågældende rådgivers ageren eller klientforhold til to forskellige bygherrer i samme sagskompleks har derfor ikke påvirket processen, da den pågældende rådgivningsvirksomhed ikke er rådgiver for myndighederne i sagen, hvorfor spørgsmål om inhabilitet for rådgiveren i den forbindelse er irrelevant.

Horsens Kommune har herudover bemærket, at kommunen har gennemført selvstændige kommenteringsrunder af den pågældende rådgivningsvirksomheds habitatkonsekvensvurderinger for at sikre, at habitdirektivets krav til en passende vurdering er overholdt, inden kommunen har meddelt de relevante tilladelser. Det er efter habitatvejledningen Horsens Kommunes ansvar at sikre, at sagen er oplyst tilstrækkeligt, og at alle aspekter af en plan eller et projekt identificeres og efterprøves, når og hvis det kan påvirke bevaringsmålsætningerne mv. i et Natura 2000-område, hvilket kommunen har gjort i denne sag.<sup>[30]</sup> Kommunen er ikke enig med klager i, at det kan udledes af EU-domstolens praksis, at habitatkonsekvensvurderingen i alle enkeltheder skal udarbejdes af den ansvarlige myndighed.

#### 2.5.4 Bilag IV-arter

##### *Flagermus*

Horsens Kommune har bemærket, at området er undersøgt for flagermus i overensstemmelse med Vejdirektoratets vejledning Flagermus og større veje, samt forsigtighedsprincippet, hvorefter mulige yngle- og rasteområder er behandlet således, at de faktisk er yngle- og rasteområder. Efter kommunens opfattelse er de udførte undersøgelser, herunder det udlagte undersøgelsesområde, fuldt dækkende og tilstrækkeligt i forhold til undersøgelsesernes formål og omfanget af det påtænkte projekt.

Horsens Kommune har bemærket, at klagers opmåling af afstanden fra vejen til det potentielle yngle- og rasteområder for flagermus i væsentlig grad er fejlbehæftet, idet der ikke er målt fra selve vejtracéet. Kommunen har herudover henvist til et medsendt bilag, hvoraf det fremgår, at kommunen under sagens behandling har oplyst, at afstanden fra vejen til det potentielle yngle- og rasteområde er ca. 70-80 m.

Horsens Kommune har bemærket, at spørgsmålet om den præcise afstand til det potentielle yngle- og rasteområde i dette tilfælde ikke er afgørende, da vurderingen af påvirkning beror på vejens beregnede trafikbelastning og -mønster og karakteren af den deraf afledte potentielle støj- og lyspåvirkning, og at det således ikke ændrer ved konklusionerne, der er draget i habitatkonsekvensvurderingen og miljøkonsekvensrapporten.

Horsens Kommune har i forhold til flagermuskasserne bemærket, at de har til formål at afværge skade på potentielle rastetræer, som er vurderet som værende af meget ringe kvalitet i forhold til anvendelse som sporadisk dagrasteområde og helt uegnede som yngleområde eller vinterrasteområde. Set i sammenhæng med kvaliteten og omfanget af yngle- og rastetræer lokalt i ådalen vurderes det meget usandsynligt at det, at de pågældende udgåede elletræer bliver fjernet, kan påvirke områdets økologiske funktionalitet for flagermus, særligt når der opsættes flagermuskasser i området, der overkompenserer for de yderst tvivlsomme dagrasteområder, der eventuelt er i de anførte 2-4 træer.

Horsens Kommune er ikke enig med klager i, at det følger af EU-Domstolens praksis, at der ikke kan anvendes afværgeforanstaltninger i forhold til den økologiske funktionalitet for bilag IV-arters yngle- og rasteområder. Kommunen har i øvrigt bemærket, at det er forudsat, at afværgeforanstaltningerne er funktionelle på tidspunktet for indgrebene og/eller når vejen eller anlæg tages i brug. Det ville ikke være muligt at placere veje nogen steder i Danmark, hvis veje ikke må krydse områder, hvor der er flagermusaktivitet, og der er netop anvendt afværgeforanstaltninger, der i tilstrækkelig grad sikrer opretholdelsen af de lokale bestande.

Horsens Kommune har herudover bemærket, at grundvandsænkningen ikke medfører støj, der kan påvirke bilag IV-arter.

Herudover har Horsens Kommune bemærket, at såfremt Miljø- og Fødevarerklagenævnet ikke mener, at det er tilstrækkeligt klart, hvad ledebeplantningen skal bestå af, har nævnet mulighed for at indsætte et sådant vilkår i § 25-tilladelsen.

#### *Stor vandsalamander og andre padde*

Horsens Kommune har henvist til, at der, som det fremgår af habitatkonsekvensvurderingen, er foretaget udførlige feltundersøgelser i 2020 og 2021 i forhold til stor vandsalamander og andre padde, herunder spidssnudet frø.

Horsens Kommune har bemærket, at der er fastsat vilkår om etablering af paddehegn, og at det er fyldestgørende i forhold til at forhindre bestandsreducerende drab og forstyrrelser af enkeltindivider. Klagers observationer af stor vandsalamander og de to frøer ændrer ikke på vurderingen, da observationen er gjort uden for projektområdet.

#### *2.5.5 Øvrig natur*

Horsens Kommune har bemærket, at butbladet hårstjerne er rødlistet og ikke omfattet af artsfredningsbekendtgørelsen eller oplistet som en bilag IV-art, hvorfor arten ikke er omfattet af den strenge beskyttelse i henhold til habitatdirektivet. Der er lavet en frivillig aftale med bygherre om, at de udgåede elletræer vil blive trukket til side i forbindelse med fældningen, og blive liggende i området som fortsat levested for butbladet hårstjerne.

Horsens Kommune har desuden bemærket, at slørugle er en rødlistet art og ikke omfattet af artsfredningsbekendtgørelsen eller oplistet som en bilag IV-art. Langt de fleste slørugler i Danmark yngler i åbne gårdbygninger eller redekasser, og der vil ikke blive nedrevet bygninger eller fældet træer velegnet til ynglende slørugler i forbindelse med projektet, hvorfor dette ikke har relevans i denne sag.

Herudover har Horsens Kommune bemærket, at gøgeurt ikke er en bilag IV-art, og at forekomsten af gøgeurt er registreret på kalkoverdrevet i Natura 2000-området. Påvirkningen af det pågældende kalkoverdrev er i sin helhed vurderet i habitatkonsekvensvurderingen.

### *2.5.6 Alternativer*

Horsens Kommune har bemærket, at der i forbindelse med salget af jord i erhvervsområdet blev overvejet en række forskellige alternative vejforbindelser, og at den foreslåede linjeføring er den, som er vurderet til at have den mindste negative påvirkning på natur og landskab og samtidig opfylder vejens formål, som blandt andet er sikring af den trafikale infrastruktur. Kommunen har vurderet, at vejen er nødvendig i et samfundsøkonomisk perspektiv, og i afvejningen af interesser har den samfundsøkonomiske værdi og nødvendighed samt den lokale trafiksikkerhed været central for den valgte vejføring.

Horsens Kommune har desuden bemærket, at der efter miljøvurderingsloven er krav om, at rimelige alternativer skal beskrives i en miljøkonsekvensrapport, og at der derfor ikke er krav om, at alle overvejede alternativer skal behandles indgående. Efter kommunens opfattelse er de i miljøkonsekvensrapporten gennemførte vurderinger af i alt 11 alternative linjeføringer derfor tilstrækkelig.

Horsens Kommune har desuden bemærket, at krydset ved Vrøndingvej er etableret for at sikre afvikling af trafikken i området og for at skabe adgang til et regnvandsbassin. Desuden havde flere af de beskrevne alternative linjeføringer tilkobling ved krydset.

Horsens Kommune har herudover bemærket, at 0-alternativet er beskrevet i miljøkonsekvensrapporten, og at 0-alternativet ikke vil kunne sikre afviklingen af trafikken i området.

### *2.5.7 Fastsættelse af vilkår*

Horsens Kommune har bemærket, at miljøvurderingslovens § 27 er overholdt, og har henvist til, at § 25-tilladelsen indeholder en række vilkår. På baggrund af miljøkonsekvensrapporten er det vurderet, at der ikke er behov for at etablere særskilte overvågningsforanstaltninger.

### 2.5.8 Øvrige bemærkninger

Horsens Kommune har bemærket, at forbindelsesvejen ikke er i strid med vådområdedeklarationens bestemmelser, og at der derudover ikke er tale om et forhold, som hører under Miljø- og Fødevarerklagenævnet kompetence, da der ikke foreligger en afgørelse i juridisk forstand i forhold til spørgsmålet om deklARATIONEN.

### 2.6 Nye oplysninger under sagens behandling

Horsens Kommune har den 30. september 2022 indsendt svar på Miljø- og Fødevarerklagenævnets høring, hvor nævnet bad kommunen redegøre nærmere for skærme og beplantning i projektet, som afværger skade på flagermus. Det fremgår heraf, at bygherres rådgiver har udarbejdet et notat, som Horsens Kommune, Natur og Miljø, som myndighed har gennemgået og er enig i.

Forudsætningerne for vurderingen af, hvorvidt den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for flagermus vil blive beskadiget som følge af projektet, er blandt andet uddybet i notatet.

Det fremgår heraf, at den primære forudsætning for, at vurderingen af den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for flagermus ikke vil blive beskadiget, er, at projektet ikke påvirker egnede yngle- og rasteområder for flagermus. Derudover bliver de potentielle barriereeffekter mellem yngle- og rasteområder og fourageringsområder som følge af vejanlægget afværget ved, at der sikres bedst mulig faunapassage i Bygholm Ådal, herunder for flagermus, ved at vejanlægget etableres som en landskabsbro med stor frihøjde og åbenhed under broen, hvilket ifølge Vejdirektoratets vejledning om faunapassager er vigtigt for en velfungerende faunapassage.

Afskærmningen på landskabsbroen og ledebeplantningen etableres desuden i henhold til Vejdirektoratets vejledninger for at sikre, at faunapassagen kommer til at fungere bedst muligt i forhold til at sikre den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for flagermusarterne i området. Skærmene på broen monteres kun som en ekstra sikkerhed i forhold til individbeskyttelse af de mellem-højt flyvende flagermusarter. I den forbindelse er der henvist til, at det af Vejdirektoratets vejledninger fremgår, at det kan være nødvendigt at montere skærme på broers sider, men at vejledningerne ikke indeholder anbefalinger til bestemte højder eller udformning på skærme. I forbindelse med projektet er der derfor valgt at etablere skærme i 1,6 m højde, hvilket svarer til skærme på lignende nyere landskabsbroer.

Ledebeplantningen skal supplere landskabsbroen for at sikre den bedst mulige funktion af landskabsbroen, som sikrer, at den primære ledelinje i området, Bygholm Ådal, fortsat vil fungere som primær ledelinje. Efter Vejdirektoratets vejledninger skal ledebeplantningen ikke være væsentligt højere end skærmene, hvorfor det er valgt, at ledebeplantningen skal have en højde på minimum 2,5 m på begge sider af vejen. Indtil ledebeplantningen er vokset til,

opsættes der hegn, der er tætmasket som anbefalet i Vejdirektoratets vejledning om faunapassager. Leдебeplantning på 5 m er bevidst fravalgt for at minimere risikoen for, at der dannes læ mellem leдебeplantningen, hvor insekter kan samles i perioder med vind.

Det er i høringsvaret samlet vurderet, at de planlagte højder på skærme og leдебeplantning på bedste måde reducerer risikoen for trafikdrab på både vejareal og landskabsbro, og at en højere højde på leдебeplantningen og skærmene med stor sandsynlighed vil øge risikoen for trafikdrab på enkeltindivider.

Det er herudover med udgangspunkt i de enkelte arters flyvemønstre vurderet, at de fleste arter vil benytte den primære ledelinje under landskabsbroen, og at de mindre strukturbundne arter vil flyve i så stor afstand til leдебeplantning og skærme, at de planlagte højder vil reducere risikoen for påkørsel betragteligt.

Det fremgår desuden af notatet, at det er vurderet, at hop-overs ikke har relevans for den økologiske funktionalitet for yngle- og rasteområder for flagermus, da det relaterer sig til individbeskyttelsen af flagermus.

### 3. Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Følgende medlemmer af Miljø- og Fødevarerklagenævnet har deltaget i sagens behandling: Birgitte Egelund Olsen (formand), fhv. landsdommer Eva Staal og landsdommer Olaf Tingleff, samt de læge medlemmer Pelle Andersen-Harild, Lene Hansen, Kristian Pihl Lorentzen og Jens Vibjerg.

#### *3.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets prøvelse*

Det fremgår af § 11, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over. Det fremgår dog af forarbejderne til bestemmelsen,<sup>[31]</sup> at nævnet har mulighed for og efter omstændighederne pligt til at inddrage andre forhold end det, der er klaget over, f.eks. spørgsmålet om overholdelse af gældende EU-ret eller grundlæggende forvaltningsretlige grundsætninger.

Det følger endvidere af § 11, stk. 2, i lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse til de væsentligste forhold.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i denne klagesag fundet anledning til at behandle følgende forhold:



1. Myndighedshabilitet
2. Påvirkning af målsatte overfladevandområder
3. Påvirkning af Natura 2000-område nr. 236, Bygholm Ådal
4. Konsekvensvurderingens tilvejebringelse
5. Påvirkning af bilag IV-arter (flagermus, odder og stor vandsalamander)
6. Øvrig natur
7. Alternativer

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i forlængelse heraf fundet anledning til at anføre en række forhold, som førsteinstansen vil skulle tage i betragtning i forbindelse med en fornyet behandling af sagen, se nærmere i afsnit 3.3.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker, at forhold vedrørende servitutter og deklARATIONER ikke er reguleret i miljøvurderingsloven, hvorfor nævnet ikke har kompetence til at behandle dette spørgsmål. Nævnet har desuden ikke kompetence til at behandle, om det er nødvendigt at etablere forbindelsesvejen, da nævnet ikke kan tage stilling til, om selve projektet er hensigtsmæssigt, men alene kan vurdere retlige og skønsmæssige spørgsmål forbundet med § 25-tilladelsen.

### *3.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger*

#### *3.2.1 Den retlige ramme*

##### *Miljøvurderingsloven*

Formålet med miljøvurderingslovens regler er at sikre, at der gennemføres en vurdering af virkningerne på miljøet som grundlag for beslutningen om at give eller afslå tilladelse til projekttypen, der kan påvirke miljøet væsentligt.

Miljøvurderingsreglerne medfører, at projekter, der kan forventes at få væsentlige indvirkninger på miljøet, ikke må påbegyndes, før myndigheden skriftligt har meddelt tilladelse til at påbegynde projektet (miljøvurderingspligt).

Bygherren til et miljøvurderingspligtigt projekt skal efter miljøvurderingslovens § 20, stk. 1, udarbejde en miljøkonsekvensrapport, der indeholder en vurdering af projektets virkning på miljøet. Det følger af § 20, stk. 4, nr. 2, at de oplysninger, som bygherren skal give om det ansøgte projekt i miljøkonsekvensrapporten, jf. stk. 2, på en passende måde skal påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på den biologiske mangfoldighed med særlig vægt på arter og naturtyper, der er beskyttet i henhold til habitatdirektivet[32] og fuglebeskyttelsesdirektivet.[33]

Det følger af miljøvurderingslovens § 24, stk. 1, at myndigheden efter modtagelsen af miljøkonsekvensrapporten fra bygherren skal gennemgå rapporten med inddragelse af den fornødne ekspertise med henblik på at sikre, at den opfylder kravene i § 20. Myndigheden kan om nødvendigt indhente yderligere oplysninger fra bygherren til opfyldelse af kravene i § 20, stk. 2.

Myndigheden skal efter gennemgangen af miljøkonsekvensrapporten sende den i høring hos berørte myndigheder og offentligheden, jf. miljøvurderingslovens § 24, stk. 2.

Efter høringen skal myndigheden efter miljøvurderingslovens § 25 træffe afgørelse om, hvorvidt projektet kan tillades. Afgørelsen træffes på baggrund af bygherres ansøgning, miljøkonsekvensrapporten, eventuelle supplerende oplysninger, resultaterne af de høringer, der er foretaget, og myndighedens begrundede konklusion.

Myndighedens begrundede konklusion omhandler efter miljøvurderingslovens § 5, nr. 5, litra d, jf. litra c, projektets væsentlige indvirkninger på miljøet under hensyntagen til resultaterne af myndighedens undersøgelser af miljøkonsekvensrapporten, eventuelle supplerende oplysninger fremlagt af bygherre, eventuelle relevante oplysninger modtaget via høringen og myndighedens egen supplerende undersøgelse, jf. § 24, stk. 1.

En § 25-tilladelse skal omfatte den begrundede konklusion og indeholde alle de miljømæssige betingelser, der er knyttet til afgørelsen, en beskrivelse af alle projektets særkender og de foranstaltninger, der påtænkes truffet for at undgå, forebygge eller begrænse og om muligt neutralisere væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet, som bygherren skal gennemføre, og eventuelle overvågningsforanstaltninger. Det følger af miljøvurderingslovens § 27, stk. 1.

Myndigheden kan efter miljøvurderingslovens § 27, stk. 2, knytte vilkår til en § 25-tilladelse med henblik på opfyldelse af lovens formål. Vilkår skal stå i et rimeligt forhold til projektets art, placering og dimensioner samt omfanget af dets indvirkninger på miljøet.

Har projektet væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet, skal myndigheden efter miljøvurderingslovens § 27, stk. 3, endvidere stille vilkår for bygherrens overvågning heraf.

#### *Forholdet mellem miljøvurderingsloven og vandrammedirektivet*

Efter miljøvurderingslovens bilag 7, jf. § 20, stk. 2, nr. 6 skal miljøkonsekvensrapporten indeholde en beskrivelse af de omgivelser, som i væsentlig grad kan blive berørt af projektet, herunder bl.a. vand, samt indeholde en beskrivelse af projektets såvel kortsigtede som langsigtede virkninger på miljøet.

Vandrammedirektivet<sup>[34]</sup> opstiller og fastlægger rammer for planlægning og gennemførelse af tiltag og overvågning af vandmiljøet i EU's medlemsstater. Direktivet fastlægger bl.a., at medlemsstaterne skal afgrænse de enkelte vandløbsoplande inden for deres nationale territorium og henlægge dem under særskilte vandområdedistrikter med henblik på dette direktiv. Direktivets overordnede formål er ifølge artikel 1 at fastlægge en ramme for beskyttelse af vandløb og søer, overgangsvande, kystvande og grundvand, som blandt andet forebygger yderligere forringelse og beskytter og forbedrer vandøkosystemernes tilstand.

Efter direktivets artikel 4, stk. 1, litra a, nr. i)-iii), skal medlemsstaterne ved iværksættelsen af de indsatsprogrammer, der er gengivet i vandområdeplanerne, bl.a. iværksætte de nødvendige foranstaltninger med henblik på at forebygge forringelse af tilstanden for alle overfladevandområder, dog med forbehold for anvendelse af de muligheder for fravigelse, der følger af stk. 6 og 7. Med tilsvarende forbehold og med forbehold af eventuelle fristforlængelser i henhold til stk. 4, forpligtes medlemsstaterne endvidere til at beskytte, forbedre og restaurere alle overfladevandområder samt kunstige og stærkt modificerede vandområder med henblik på at opnå god tilstand eller godt økologisk potentiale og god kemisk tilstand for overfladevand senest i 2015.

Efter vandrammedirektivets artikel 4, stk. 7, foreligger der ikke en misligholdelse af direktivet i bl.a. de tilfælde, hvor manglende forebyggelse af forringelse af et overfladevandområdes tilstand skyldes nye ændringer af overfladevandområdets fysiske karakteristika, og forudsat en række nærmere angivne betingelser alle er opfyldt. Bl.a. skal ændringerne være begrundet i at væsentlige samfundsinteresser, og/eller nyttevirkningerne for miljøet og samfundet ved målopnåelse skal være mindre end de nyttevirkninger, der følger af de nye ændringer eller forandringer for befolkningens sundhed, opretholdelsen af menneskers sikkerhed og en bæredygtig udvikling.

Om forholdet til VVM-direktivet har EU-Domstolen i Land Nordrhein-Westfalen-dommen udtalt, at bestemmelsen i VVM-direktivets artikel 6, som vedrører de oplysninger, der skal stilles til rådighed under proceduren om tilladelse til et projekt, skal fortolkes således, at der ved en VVM-proces skal indgå de oplysninger, der er nødvendige for at vurdere projektets indvirkning på vandmiljøet, henset til de kriterier og forpligtelser, der er fastsat i henhold til vandrammedirektivet, jf. vandrammedirektivets artikel 4, stk. 1.<sup>[35]</sup>

Vandrammedirektivets bestemmelser er i dansk lovgivning navnlig implementeret i lov om vandplanlægning<sup>[36]</sup> og miljømålsloven.<sup>[37]</sup>

Lov om vandplanlægning indeholder overordnede bestemmelser om vanddistrikter, myndigheders ansvar, miljømål, planlægning og overvågning mv. Efter lovens § 7, stk. 1, fastsætter Miljø- og Fødevarerministeren regler, der fastlægger og angiver konkrete miljømål for vandområdedistrikternes enkelte overfladevandområder og grundvandsforekomster,

herunder regler om kunstige og stærkt modificerede overfladevandområder, frister for opfyldelse af miljømål og mindre strenge miljømål. Konkrete miljømål for de enkelte overfladevandområder mv. er fastsat i miljømålsbekendtgørelsen.[38]

Med henblik på opfyldelse af de konkrete miljømål fastsætter Miljø- og Fødevareministeren efter lovens § 19, stk. 1, på baggrund af basisanalysen, overvågningsresultater og anden relevant viden for hvert vandområdedistrikt endvidere et indsatsprogram. Indsatsprogrammer for hvert vandområde distrikt er fastsat i indsatsbekendtgørelsen.[39] Indsatsprogrammerne omfatter bl.a. konkrete foranstaltninger, der retter sig mod enkelte vandområder. Bekendtgørelsen indeholder desuden en oversigt over indsatsprogrammernes grundlæggende foranstaltninger og generelle supplerende foranstaltninger.

Det fremgår af indsatsbekendtgørelsens § 8, stk. 2, at myndigheden kun kan træffe en afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand.

Efter indsatsbekendtgørelsens § 8, stk. 3, kan myndigheden kun træffe en afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet ikke er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand, og ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål, herunder gennem de i indsatsprogrammet fastlagte foranstaltninger. Ved vurdering af, om afgørelsen vil hindre opfyldelse af det fastlagte miljømål, skal det tages i betragtning, om påvirkningen neutraliseres senere i planperioden.

Den danske implementering af VVM-direktivet udgør desuden en grundlæggende foranstaltning efter vandområdeplanerne. Det betyder, at i forbindelse med sagsbehandlingen efter miljøvurderingsloven skal miljømålene og vandkvaliteten beskrives, og det skal vurderes, om projektet vil kunne indvirke på disse og i givet fald, om projektet vil udgøre en hindring for at nå de opstillede kvalitetsmål. I forbindelse med denne vurdering er det især vigtigt at forholde sig til de eventuelle kumulative effekter.[40]

Det vil desuden udgøre en hindring for opfyldelse af miljømål, hvis en kommune giver en tilladelse, som indebærer, at de fastlagte miljømål, som er forudsat opnået i anden (2015-2021) eller tredje (2021-2027) planperiode, ikke kan nås inden for fristen.[41]

#### *Forholdet mellem miljøvurderingsloven og habitatreglerne*

Det følger af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3,[42] at de nationale myndigheder først giver deres tilslutning til en plan eller et projekt, der kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, når de har sikret sig, at planen eller projektet ikke skader lokalitetens integritet.

Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, finder også anvendelse i de tilfælde, hvor myndighedens tilslutning til projektet meddeles i form af en tilladelse efter miljøvurderingslovens § 25. Der vil således ikke kunne gives tilladelse til et projekt efter miljøvurderingslovens § 25, hvis projektet vil kunne skade et Natura 2000-områdes integritet i strid med habitatdirektivets artikel 6, stk. 3.

Habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, pålægger endvidere medlemsstaterne at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i direktivets bilag IV. Ordningen skal efter bestemmelsens litra (d) blandt andet omfatte et forbud mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder.

Habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, om beskyttelse af Natura 2000-områder og artikel 12, stk. 1, litra d, om beskyttelse af bilag IV-arter er i dansk lovgivning navnlig implementeret i habitatbekendtgørelsen.<sup>[43]</sup>

Habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, fastslår således, at myndigheden, før der træffes afgørelse i medfør af de bestemmelser, der er nævnt i § 7, skal foretage en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der efter § 6, stk. 2, foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, kan der ikke meddeles tilladelse, dispensation eller godkendelse til det ansøgte.

Tilsvarende følger det af habitatbekendtgørelsens § 10, stk. 1, nr. 1, at der ved administration af de i § 7 og § 8 nævnte bestemmelser ikke kan gives tilladelse, dispensation, godkendelse mv., hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for bilag IV-arter.

Myndigheden skal ved sin meddelelse af en tilladelse efter miljøvurderingslovens § 25, stk. 1, herefter også sikre sig, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for bilag IV-arter.

### *3.2.2 Ad 1) Myndighedsinhabilitet*

Miljøvurderingslovens § 40, stk. 1, fastsætter, at en myndighed, der udarbejder planer eller programmer omfattet af denne lov, eller som både er bygherre og myndighed for et ansøgt projekt omfattet af denne lov, skal varetage sine opgaver og beføjelser på objektiv vis. Det fremgår herudover af § 40, stk. 3, at en myndighed, der er bygherre for et projekt omfattet af

denne lov, ikke må behandle ansøgningen om projektet og træffe afgørelse herom, medmindre der inden for myndigheden er sikret en passende adskillelse mellem uforenelige funktioner i forbindelse med varetagelsen af disse opgaver og beføjelser. En sådan interessekonflikt kan ifølge VVM-direktivet bl.a. imødegås gennem en funktionel adskillelse eller i det mindste en organisatorisk adskilt opgavevaretagelse.[44]

Ifølge forarbejderne suppleres miljøvurderingslovens § 40 af dansk rets almindelige regler om håndtering af myndighedsinhabilitet. Det fremgår endvidere af forarbejderne, at i de tilfælde, hvor substitution ikke er mulig, og en ellers inhabil myndighed deltager i behandlingen af en sag, bør det noteres på sagen, at den pågældende fandtes inhabil, men alligevel medvirkede, ligesom grunden hertil bør anføres. Afhængig af baggrunden for inhabiliteten bør der stilles særligt store krav til fremskaffelsen af det relevante oplysningsgrundlag i sagen, således at andre, der deltager i sagens behandling, har mulighed for at følge med og vurdere faktum og præmisserne for sagens afgørelse.[45]

Det fremgår videre af miljøvurderingsbekendtgørelsens § 15, stk. 1, jf. miljøvurderingslovens § 40, stk. 4, at for at forebygge myndighedsinhabilitet, skal en kommunalbestyrelse mv. foretage en adskillelse af opgaver og beføjelser ved screening og miljøvurdering af planer, programmer og projekter efter loven. Myndighedsinhabilitet skal ifølge bekendtgørelsens § 15, stk. 2, søges løst ved substitution, hvorved forstås, at en sideordnet eller overordnet myndighed overtager sagen fra den inhabilitetsramte myndighed. Det fremgår endvidere af § 15, stk. 3, at såfremt substitution efter bestemmelsens stk. 2, ikke er mulig, skal den inhabilitetsramte myndighed under hensyntagen til omfang og kompleksiteten i projektet efter loven som minimum sikre, at de medarbejdere og chefer, der behandler ansøgning og træffer afgørelse på vegne af VVM-myndigheden, ikke er de samme som dem, der ansøger om det konkrete projekt. Årsagen til myndighedsinhabilitet efter stk. 3, og den konkrete håndtering heraf skal noteres på sagen og fremgå af afgørelsen, jf. miljøvurderingsbekendtgørelsens § 15, stk. 4.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet konstaterer indledningsvis, at Horsens Kommune har truffet afgørelse efter miljøvurderingslovens § 25 vedrørende et projekt, hvor kommunen selv er byggherre, og at der dermed som udgangspunkt foreligger myndighedsinhabilitet.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet er enig med Horsens Kommune i, at der i denne situation ikke kan ske substitution til en anden sideordnet eller overordnet myndighed. Nævnet har lagt vægt på, at den originære kompetence er tillagt kommunen, og at den som udgangspunkt ikke kan overlades til en anden myndighed uden udtrykkelig lovhjemmel. Nævnet har herudover lagt vægt på, at hensynet til at sikre den fornødne sagkundskab bedst sikres ved sagens behandling i kommunen, idet der ikke findes andre myndigheder, der har det fornødne lokalkendskab, eller som på tilsvarende vis repræsenterer kommunens borgere. Nævnet har endvidere lagt vægt på, at det efter miljøvurderingsloven er forudsat, at myndigheder kan blive inhabilitetsramte, og at der i loven, herunder med hjemmel i denne, er opstillet særlige forholdsregler for sager med et sådant interessesammenfald.

Et flertal i Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder, at Horsens Kommune har sikret en passende adskillelse mellem uforenelige funktioner i forbindelse med varetagelsen af opgaver og beføjelser efter miljøvurderingsloven, jf. miljøvurderingslovens § 40, stk. 3, og som udmøntet i miljøvurderingsbekendtgørelsens § 15, stk. 3.

Flertallet har lagt vægt på, at det fremgår af § 25-tilladelsen, at det er to forskellige afdelinger i Horsens Kommune, der har været henholdsvis bygherre, som har ansøgt om projektet, og myndighed, som har behandlet projektansøgningen og truffet afgørelse om § 25-tilladelse til projektet. Det fremgår endvidere af sagen, at der i kommunen er etableret to separate myndighedsspor og et bygherrespor for at sikre en passende opdeling af uforenelige funktioner i forbindelse med vejprojektet. Flertallet har desuden lagt vægt på, at det af sagens oplysninger fremgår, at opdelingen i Horsens Kommune er gennemført op til kommunaldirektørniveau.

Flertallet bemærker, at det forhold, at en rådgivningsvirksomhed også har udført opgaver for andre, som i en vis grad har sammenhæng med det konkrete projekt, ikke i sig selv medfører, at rådgiveren anses for ikke at være uvildig. Flertallet bemærker i den forbindelse, at den pågældende rådgiver har været rådgiver for logistikvirksomheden i erhvervsområdet og for kommunen som bygherre for forbindelsesvejen. Rådgiveren har således ikke rådgivet Horsens Kommune som myndighed i sagen.

Et mindretal (Pelle Andersen-Harrild) finder, at Horsens Kommune ikke har sikret en passende adskillelse mellem uforenelige funktioner i forbindelse med varetagelsen af opgaver og beføjelser efter miljøvurderingsloven, jf. miljøvurderingslovens § 40, stk. 3.

Mindretallet har lagt vægt på, at der ikke er sikret den nødvendige adskillelse mellem uforenelige funktioner, da der i praksis ikke eksisterer nogen reel og faktisk opdeling mellem de uforenelige funktioner internt i Horsens Kommune.

### *3.2.3 Ad 2) Påvirkning af målsatte overfladevandområder*

Miljø- og Fødevarerklagenævnet konstaterer indledningsvis, at miljømålet for Bygholm Å er god økologisk og kemisk tilstand.

Det fremgår af vandrammedirektivets artikel 2, nr. 21), at økologisk tilstand er et udtryk for kvaliteten af de med overfladevandet forbundne vandøkosystemers struktur og funktion, som klassificeret i henhold til bilag V, og af nr. 22) fremgår det, at god økologisk tilstand er tilstanden for et overfladevandområde, som klassificeret i henhold til bilag V. Det fremgår endvidere af bestemmelsens nr. 24), hvad der forstås ved god kemisk tilstand for overfladevand.

Det fremgår af vandrammedirektivets artikel 4, stk. 1, litra a), nr. i), at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige foranstaltninger med henblik på at forebygge forringelse af tilstanden for alle overfladevandområder. Samme forpligtigelse fremgår af art. 4, stk. 1, litra b), nr. i), i forhold til at forebygge forringelser af tilstanden af alle grundvandsforekomster.

Det fremgår af vandrammedirektivets bilag V pkt. 1.1.1, at kvalitetselementer til klassifikation af økologisk tilstand for vandløb bl.a. omfatter forurening med andre stoffer, som det er blevet påvist udledes i signifikante mængder i vandområdet. Videre fremgår der under pkt. 1.2.1, en tabel med fysiske-kemiske kvalitetselementer og i relation hertil en definitionen af høj, god og moderat økologisk tilstand i vandløb. I forhold til specifikke ikke-syntetiske forurenende stoffer fremgår det heraf, at god tilstand er, når koncentrationen ikke overstiger de krav, der er fastsat i overensstemmelse med proceduren beskrevet i pkt. 1.2.6 i bilag V.

EU-Domstolen har i Weser-dommen fastslået, at direktivets artikel 4, stk. 1, litra a, nr. i)-iii), skal fortolkes således, at medlemsstaterne er forpligtede til at nægte at godkende et enkeltprojekt, såfremt det kan medføre en forringelse af tilstanden for et overfladevandområde, eller når det indebærer risiko for, at der ikke opnås en god tilstand for overfladevand eller et godt økologisk potentiale og god kemisk tilstand for overfladevand på den i direktivet fastsatte dato.[46] Det skyldes bl.a., at muligheden for fravigelse efter artikel 4, stk. 7, bl.a. forudsætter, at der er taget alle praktisk gennemførlige skridt for at mindske den skadelige indvirkning på den pågældende vandforekomsts tilstand.[47]

Hvad der udgør en forringelse af tilstanden af et overfladevandområde, er ikke nærmere defineret i vandrammedirektivet. Det følger dog af EU-Domstolens Weser-dom, at begrebet *forringelse af tilstanden* af et overfladevandområde skal fortolkes sådan, at der foreligger en forringelse, når mindst et af kvalitetselementerne falder et niveau, selv om denne forringelse ikke fører til, at hele overfladevandområdet rykker en klasse ned. Hvis det pågældende kvalitetselement allerede befinder sig i den laveste klasse, udgør enhver forringelse af dette element imidlertid *en forringelse af tilstanden* for et overfladevandområde.[48]

EU-Domstolen har i Association France Nature Environnement-dommen endvidere fastslået, at også en midlertidig kortsigtet forringelse uden langsigtede konsekvenser kan udgøre en forringelse i vandrammedirektivets forstand.[49]

Endvidere har EU-Domstolen i dommen Land Nordrhein-Westfalen angående vandrammedirektivet og målsat grundvand udtalt, at begrebet forringelse af tilstanden skal forstås ens, uanset om der er tale om overfladevand eller grundvand.[50] Videre har EU-Domstolen bl.a. udtalt, at selv om de i bilag V fastsatte klasser er afgørende for at vurdere, om der er sket en forringelse, vil en ny forringelse af et overfladevandsområdets tilstand, efter at dette er blevet klassificeret i den laveste tilstandsklasse, ikke længere være juridisk muligt.[51]



Det fremgår videre af dommen, at begrebet *fordingelse af tilstanden* i vandområderne skal fortolkes med henvisning til såvel et kvalitetselement som et stof, samt at den tærskel, over hvilken der konstateres en tilsidesættelse af forpligtigelsen til at forebygge forringelser af et vandområdets tilstand, skal være så lav som muligt, hvilket medfører, at en manglende overholdelse af et af kvalitetselementerne i vandrammedirektivets definition af god kemisk tilstand for grundvand udgør en forringelse af den pågældende grundvandsforekomsts kemiske tilstand.[52]

Herefter har EU-Domstolen udtalt, at enhver efterfølgende stigning i koncentrationen af et forurenende stof, der, henset til direktiv 2006/118,[53] allerede overskrider et miljøkvalitetskrav eller en af medlemsstaten fastsat grænseværdi, ligeledes udgør en forringelse.[54]

Det følger herudover af dommen, at når et kvalitetselement ikke overholdes på et enkelt overvågningspunkt i en grundvandsforekomst, skal der følgelig konstateres en forringelse af den kemiske tilstand heraf som omhandlet i art. 4, stk. 1, litra b), nr. i) i vandrammedirektivet. [55]

Vandrammedirektivets bestemmelser er bl.a. implementeret i lov om vandplanlægning.[56] Med hjemmel i denne lov er det i indsatsbekendtgørelsens § 8, stk. 3, fastsat, at myndigheden kun kan træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde, hvor miljømålet ikke er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdet tilstand og ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål, herunder gennem de i indsatsprogrammet fastlagte foranstaltninger.

I § 8 i lov om vandplanlægning er ministeren tillagt en beføjelse til at fastsætte nærmere regler om miljømål, herunder hvad der skal forstås ved god tilstand for overfladevand, godt økologisk potentiale for kunstige og stærkt modificerede vandområder og god kemisk tilstand for overfladevand samt god tilstand for grundvand med henblik på gennemførelse af Den Europæiske Unions direktiver og beslutninger vedrørende beskyttelse af overfladevand og grundvand. I medfør af denne bestemmelse er bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvand og grundvand udstedt.[57] Af bekendtgørelsens § 3, stk. 1 nr. 1, fremgår det, at miljømål for de enkelte overfladevandområder skal fastlægges under inddragelse af de normgivende definitioner af kvalitetsklasser for økologisk tilstand og økologisk potentiale, som fremgår af bilag 1.

I bekendtgørelsens bilag 1 fremgår under afsnit 2, definitioner af høj, god og moderat økologisk tilstand i vandløb i relation til fysiske-kemiske kvalitetselementer. Heraf fremgår det i forhold til specifikke ikke-syntetiske forurenende stoffer, at god tilstand er, når koncentrationerne ikke overstiger de miljøkvalitetskrav, som fremgår af bilag 2, del B, afsnit 1 og 2.[58] Af bilag 2, del B, afsnit 1, fremgår det, at det generelle kvalitetskrav[59] for kobber i

indlandsvand er 1 µg/l tilføjet den naturlige baggrundskoncentration. Det fremgår videre, at maksimumkoncentrationen[60] for kobber i indlandsvand er 2 µg/l tilføjet den naturlige baggrundskoncentration.

Det fremgår af indsatsbekendtgørelsens § 8, stk. 6, at i vurderingen af, om der kan træffes afgørelse efter stk. 2-4, inddrages for overfladevandområder de normgivende definitioner af kvalitetsklasser for økologisk tilstand og økologisk potentiale, jf. bilag 1 til bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvand og grundvand, og miljøkvalitetskrav, jf. bilag 2, del B, til samme bekendtgørelse.

Af vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn, fremgår bl.a. følgende om miljøfarlige forurenende stoffer:[61]

”Et vandområde har god kemisk og økologisk tilstand for så vidt angår miljøfarlige stoffer, når de målte stofkoncentrationer ikke overskrider de fastsatte miljøkvalitetskrav. Miljømålet i et vandområde er således opfyldt, når alle de målte stoffer overholder miljøkvalitetskravene. Omvendt vil et vandområde ikke opfylde miljømålet, hvis blot ét af de målte miljøfarlige forurenede stoffer overskrider et fastsat miljøkvalitetskrav, jf. vandrammedirektivet.”

Endvidere fremgår bl.a. følgende af Miljøstyrelsens vejledning til indsatsbekendtgørelsen om indsatser overfor miljøfarlige forurenende stoffer:[62]

”Et vandområdes kemiske tilstand vurderes på baggrund af koncentrationer af de såkaldte prioriterede stoffer, som er udpeget i EU-regi. Prioriterede stoffer er stoffer, der udgør en særligt væsentlig risiko for vandmiljøet på EU-niveau. Et vandområdes økologiske tilstand vurderes på baggrund af de stoffer, der indgår i overvågningen, fordi de nationalt er vurderet at blive udledt i betydelige mængder.

I vurderingen af den økologiske og kemiske tilstand for miljøfarlige forurenende stoffer bliver de målte koncentrationer sammenholdt med miljøkvalitetskrav. Et miljøkvalitetskrav er den koncentration af et bestemt stof i vand, sediment eller biota (muslinger og fisk), som ikke må overskrides af hensyn til beskyttelsen af menneskers sundhed og miljøet. De anvendte miljøkvalitetskrav fremgår af tabel 5 (kemisk tilstand) og tabel 3 og 4 (økologisk tilstand) i bilag 2 til bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand.

I de vandområder, hvor et eller flere stoffer overskrider de fastsatte miljøkvalitetskrav, er den økologiske og/eller kemiske tilstand vurderet som værende ikke-god. Det er i disse vandområder, der skal gennemføres en indsats.”

Videre fremgår følgende af vejledningen om rammen for myndigheders administration af lovgivning i forhold til miljøfarlige forurenende stoffer, når miljømålet ikke er opfyldt:[63]

”Hvorvidt der for disse vandområder kan træffes afgørelse, der medfører en tilførsel af MFS [miljøfarlige forurenende stoffer], beror på en helt konkret vurdering af påvirkningens betydelighed (signifikans) for vandområdet tilstand. Vurderes påvirkningen at være betydelig, kan der ikke gives tilladelse til påvirkningen. Vurderes påvirkningen at være ubetydelig, kan der som udgangspunkt gives tilladelse til påvirkningen. I den konkrete vurdering bør indgå en vurdering af stoffets mængde og koncentration, som sættes i forhold til øvrige tilførsler (kumulation), herunder fra punktkilder, diffus belastning og atmosfærisk deposition. Det vurderes, hvad der sker med stoffet i vandområdet, herunder dets transport (evt. til andre vandområder) og form (opløsning, binding, kemisk reaktion, sedimentation, ophobning, akkumulering, immobilisering, nedbrydning/omsætning mv.). Der kan inddrages oplysninger om den tidsmæssige udvikling af stoffets tilførsel og/eller forekomst i vandområdet, fx en faldende tendens i koncentrationer grundet indsatser/regulering, en vurdering af, om påvirkningen opvejes således, at påvirkningen ikke forringer tilstanden eller forhindrer, at miljømålet for vandområdet nås inden for den fastsatte frist. Det vurderes bl.a. på baggrund af ovenstående, om påvirkningen giver anledning til en forøgelse af koncentrationen i vand, sediment eller biota, herunder om den principielt vil kunne registres ved målinger. Det forudsættes, at aktiviteten, der medfører en påvirkning, bygger på anvendelse af bedste tilgængelige teknik. Der gøres desuden opmærksom på, at vurderingen af målopfyldelse for MFS sker på enkeltstoffer med miljøkvalitetskrav, hvorfor det er på stofniveau, den konkrete vurdering af påvirkningen gennemføres.”

Lignende fremgår ligeledes af udkast til vejledning til indsatsbekendtgørelsen fra december 2021.[64]

Det fremgår herudover af Miljøstyrelsens FAQ om spørgsmål og svar om udledning af visse forurenende stoffer til vandmiljøet spørgsmål 43, at udledningen ikke må medføre en forhøjelse af den i forvejen forekommende koncentration ved blandingszonens rand på mere end 5 % af værdien af stoffets generelle kvalitetskrav for vand, når miljøkvalitetskravet for stoffet i forvejen er overskredet i vandmiljøet.[65]

I forhold til målopfyldelse efter vandområdeplanen konstaterer Miljø- og Fødevareklagenævnet, at målsætningen endnu ikke er opfyldt for Bygholm Å opstrøms udløbet fra Hatting Bæk, bl.a. fordi tilstanden for miljøfarlige forurenende stoffer er ikke-god. Nævnet konstaterer videre, at tilstanden som ikke-god i forhold til miljøfarlige forurenende stoffer skyldes en overskridelse af indholdet af kobber på 0,237 µg/l i forhold til det generelle

kvalitetskrav på 1,48 µg/l svarende til en overskridelse på ca. 16 % og en overskridelse på 0,32 µg/l i forhold kravet om maksimumkoncentration på 2,48 µg/l svarende til overskridelse på ca. 13 %.

I forhold til den økologiske tilstand i Bygholm Å nedstrøms udløbet fra Hatting Bæk konstaterer Miljø- og Fødevareklagenævnet, at målsætningen for den økologiske tilstand er opfyldt. Særligt i forhold til miljøfarlige forurenende stoffer konstaterer nævnet endvidere, at tilstanden er ukendt.

Efter Miljø- og Fødevareklagenævnets opfattelse kan EU-Domstolens praksis om begrebet *forringelse af tilstanden* i dommen Land Nordrhein-Westfalen i forhold til en mertilførsel af et forurenende stof til grundvand, der allerede overskrider miljøkvalitetskravet for det pågældende stof, også anvendes i forhold til overfladevand. Nævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at EU-Domstolen har udtalt, at begrebet *forringelse af tilstanden* skal forstås ens for overfladevand og grundvand,[66] samt at EU-Domstolen i sagen henviser til praksis om *forringelse af tilstanden* i Weser-dommen omhandlende overfladevand.[67] Videre er det efter nævnets opfattelse ikke af betydning for forståelsen af begrebet *forringelse af tilstanden*, om der er tale om et stof, der relaterer sig til den økologiske tilstand eller til den kemiske tilstand, idet det ikke ses, at EU-Domstolen foretager eller på anden måde indikerer en sådan sondring. Nævnet henviser bl.a. til, at EU-Domstolen i Land Nordrhein-Westfalen-dommen udtaler, at "[...] »forringelse af tilstanden« i vandområder fortolkes med henvisning til såvel et kvalitetselement som et stof".[68]

Det er et flertal i Miljø- og Fødevareklagenævnets opfattelse på baggrund af navnlig Weser- og Land Nordrhein-Westfalen-dommene, at *forringelse af tilstanden* i forhold til forurenende stoffer skal forstås således, at når miljøkvalitetskravet for et forurenende stof allerede er overskredet, og vandområdet dermed er i den lavest mulige tilstandsniveau, skal enhver efterfølgende stigning af koncentrationen af stoffet anses som en forringelse af vandområdets tilstand i strid med vandrammedirektivets art. 4, stk. 1. Flertallet bemærker, at indsatsbekendtgørelsens § 8, stk. 3, skal forstås på samme måde, idet bekendtgørelsen er den danske implementering af forpligtigelsen til at forebygge forringelser af overfladevand og grundvands tilstand.

Et flertal i Miljø- og Fødevareklagenævnet finder på den baggrund, at § 25-tilladelsen ikke er i overensstemmelse med indsatsbekendtgørelsens § 8, stk. 3, idet projektet vil medføre en forringelse af Bygholm Å's økologiske tilstand i form af en forringelse af kvalitetselementet for miljøfarlige forurenende stoffer. § 25-tilladelsen lider derfor af en væsentlig retlig mangel.

Flertallet har lagt vægt på, at miljøkvalitetskravet for kobber er overskredet, at tilstanden for miljøfarlige forurenende stoffer dermed er ikke-god, hvilket er det lavest mulige tilstandsniveau, samt at projektet ifølge miljøkonsekvensvurdering vil medføre en merudledning af kobber til vandløbet på op til 0,034 µg/l svarende til ca. 2 % af det generelle kvalitetskrav for kobber i en middelsituation. Flertallet bemærker i den forbindelse, at der ikke

i sagen er grundlag for at tilsidesætte Horsens Kommunes vurdering af, at projektet vil medføre en mertilførsel af kobber til vandløbet, hvorfor flertallet har lagt dette til grund for sagen.

Endvidere har flertallet lagt vægt på, at det følger af EU-Domstolens praksis, at også midlertidige og lokalt afgrænsede forringelser af tilstanden for et overfladevand er i strid med forpligtigelsen til at forebygge forringelse af tilstanden, og at den tærskel, over hvilken der konstateres en tilsidesættelse af forpligtigelsen til at forebygge forringelser af et vandområdets tilstand, skal være så lav som muligt.<sup>[69]</sup>

Derudover har flertallet lagt vægt på, at størrelsen af mertilførslen af kobber ikke er afgørende, når kvalitetskravet allerede er overskredet, idet enhver mertilførsel vil betyde en forringelse af tilstanden, når tilstandsniveauet er det lavest mulige. Videre har flertallet lagt vægt på, at mertilførslen af kobbers påvirkning af de andre økologiske parametre ikke i sig selv er afgørende for, om der er tale om en forringelse af tilstanden, idet en overskridelse af kvalitetskravet i sig selv må anses som en forringelse af vandløbets tilstand, jf. EU-Domstolens dom i Land Nordrhein-Westfalen.<sup>[70]</sup> At det i miljøkonsekvensrapporten er vurderet, at mertilførslen af kobber ikke vil være afgørende for, om der opnås målopfyldelse for kvalitetselementerne for fisk, smådyr og vandplanter, kan ikke føre til, at mertilførslen kan tillades, idet mertilførslen af kobber medfører en selvstændig forringelse i forhold til kvalitetselementet for miljøfarlige forurenende stoffer.

Som konsekvens af ovenstående bemærker flertallet endvidere, at det efter flertallets vurdering ikke er i overensstemmelse med forpligtigelsen til at forebygge forringelser af tilstanden af overfladevand at tillade en mertilførsel af kobber efter en konkret væsentlighedsvurdering som anført i Miljøstyrelses vejledning til indsatsbekendtgørelsen, når kvalitetskravet allerede er overskredet. Vejledningen er ikke i overensstemmelse med EU-Domstolens praksis om, at enhver efterfølgende stigning i koncentrationen af et forurenende stof udgør en forringelse, når kvalitetskravet allerede er overskredet, hvorfor der i sagen ikke kan lægges vægt på, at Horsens Kommune har fulgt vejledningen.<sup>[71]</sup> Nævnet konstaterer, at der i miljøkonsekvensrapporten desuden er henvist til Miljøstyrelsens FAQ spørgsmål 43 om, at en merudledning ikke må medføre en forhøjelse af den i forvejen forekommende koncentration ved blandingszonens rand på mere end 5 %, men at der i den konkrete sag ikke er udpeget en blandingszone. Efter nævnets opfattelse er FAQ spørgsmål 43 derfor ikke relevant i denne sag. Nævnet bemærker, at nævnet ikke med denne afgørelse har taget stilling til anvendelsen af Miljøstyrelsens FAQ spørgsmål 43 i forhold til afgørelser om udpegning af blandingszoner.

Mindretallet (Jens Vibjerg og Kristian Pihl Lorentzen) finder, at § 25-tilladelsen er i overensstemmelse med indsatsbekendtgørelsens § 8, stk. 3.

Mindretallet har lagt vægt på, at mertilførslen af kobber til Bygholm Å er så lille, at den kan defineres som ikke-betydende i overensstemmelse med den grænse for mertilførsel af miljøfremmede stoffer på 5 %, som fremgår af Miljøstyrelsens FAQ om spørgsmål 43, hvorfor tilladelsen efter denne undtagelse kan gives.

#### *3.2.4 Ad 3) Påvirkning af Natura 2000-område*

Det følger af miljøvurderingslovens § 20, stk. 4, nr. 2, at miljøkonsekvensrapporten på en passende måde skal påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på bl.a. den biologiske mangfoldighed med særlig vægt på arter og naturtyper, der er beskyttet i henhold til habitatdirektivet.

Myndigheden skal ved selve § 25-tilladelsens meddelelse herudover iagttage Natura 2000-beskyttelsen, jf. habitatbekendtgørelsens § 6.

EU-Domstolen fortolker bestemmelsen i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, således, at myndigheden skal foretage en vurdering af, om det kan udelukkes, at en plan eller et projekt i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke opnåelse af gunstig bevaringsstatus for det udpegede område væsentligt, herunder om bevaringsstatus for de arter og/eller naturtyper, som området er udpeget for at beskytte, vil blive påvirket væsentligt (væsentlighedsvurdering).

Hvis en sådan påvirkning på baggrund af objektive kriterier ikke kan udelukkes, skal der, såfremt projektet ønskes fremmet, gennemføres en nærmere vurdering (konsekvensvurdering). Denne vurdering skal omfatte alle aspekter af projektet, som kan påvirke den omhandlede lokalitet, og vurderingen skal udføres på baggrund af den bedste videnskabelige viden på området.[72]

De kompetente nationale myndigheder giver kun tilladelse til en aktivitet på den beskyttede lokalitet på betingelse af, at de har opnået vished for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger for den pågældende lokalitets integritet. Det forholder sig således, når det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at der ikke er sådanne virkninger.[73]

Ved en sådan vurdering finder forsigtighedsprincippet anvendelse.[74]

Et Natura 2000-områdes integritet omfatter dens grundlæggende kendetegn og økologiske funktioner. Det kan defineres som en sammenhængende sum af områdets økologiske struktur, funktion og de økologiske processer på tværs af området, som gør det i stand til at fastholde de naturtyper, den kombination af naturtyper og/eller artsbestande, som området er udpeget for.[75]

For så vidt angår arter, er en arts bevaringsstatus defineret i direktivets artikel 1, litra j, som resultatet af alle de forhold, der indvirker på arten, og som på lang sigt kan få indflydelse på dens bestandens udbredelse og talrighed inden for det af medlemsstaternes område i Europa, hvor EU-traktaten finder anvendelse.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker, at der ved afgrænsningen af, hvad der udgør skadelige virkninger på lokalitetens integritet efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, også bør inddrages de kriterier og metoder, der udtrykkeligt fremgår af direktivets artikel 6, stk. 2. Efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 2, træffer medlemsstaterne passende foranstaltninger for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne i de særlige bevaringsområder samt forstyrrelser af de arter, for hvilke områderne er udpeget, for så vidt disse forstyrrelser har betydelige konsekvenser for dette direktivs målsætninger.

EU-Domstolen har derudover fastslået, at konsekvensvurderingen skal indeholde fuldstændige, præcise og endelige konstateringer og konklusioner om virkningen af et projekt på et Natura 2000-område for så vidt angår samtlige de levesteder og arter, som området er udpeget for. Konsekvensvurderingen skal således dels identificere og lokalisere alle de levesteder og arter, for hvilke et område er beskyttet, dels skal der i vurderingen tillige indgå oplysninger om arter og levesteder uden for den beskyttede lokalitet. Eftersom det af vurderingen tydeligt skal fremgå, hvorfor de beskyttede levesteder og arter ikke påvirkes, kan det i visse tilfælde være tilstrækkeligt at fastslå, at det kun er nogle bestemte beskyttede levesteder og arter på den del af det beskyttede område, som berøres af projektet, der påvirkes, og at de andre beskyttede levesteder og arter på lokaliteten ikke påvirkes. Det forudsætter dog, at der foreligger tilstrækkeligt præcise oplysninger om, hvor beskyttede arter og naturtyper er lokaliseret i de enkelte Natura 2000-områder, samt samspillet med andre arter i og tæt ved Natura 2000-området.<sup>[76]</sup>

Med hensyn til den geografiske udstrækning af beskyttelsen har EU-Domstolen fastslået, at habitatdirektivets krav om væsentligheds- og konsekvensvurdering også gælder for en plan eller et projekt beliggende uden for det berørte Natura 2000-område, når disse kan påvirke arter på udpegningsgrundlaget væsentligt. Det samme gør sig gældende, når arterne befinder sig uden for Natura-2000-området.<sup>[77]</sup>

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder, at Horsens Kommune i den konkrete sag har haft et tilstrækkeligt grundlag til at kunne vurdere, om projektet vil medføre en væsentlig påvirkning af *kalkoverdrev*, *bækklampret*, *kildevældsvindelsnegl*, *skæv vindelsnegl*, *sumpvindelsnegl* og *odder* på udpegningsgrundlaget for det nærliggende habitatområde H236. Nævnet finder derudover, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at projektet ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

*Kalkoverdrev*

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i forhold til kalkoverdrev på udpegningsgrundlaget lagt vægt på, at det nærmeste areal i Natura 2000-området med kalkoverdrev ligger ca. 300 m fra vejens tracé, og at kalkoverdrevet derved ikke påvirkes direkte fysisk af projektet.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har herudover lagt vægt på, at der i konsekvensvurderingen er foretaget specifikke beregninger for kvælstofdeposition, og at det med udgangspunkt i den modellerede baggrundsbelastning i området og den beregnede merdepositionen ved projektets realisering er vurderet, at merdepositionen på baggrund af overdrevets strukturelle og arts mæssige tilstand ikke udgør en trussel for overdrevets bevaringsstatus.

#### *Kildevældsvindelsnegl, skæv vindelsnegl og sumpvindelsnegl*

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i forhold til kildevældsvindelsnegl, skæv vindelsnegl og sumpvindelsnegl lagt vægt på, at de tre arter er registreret i tilknytning til kildevæld og rigkær i Natura 2000-områdets centrale og vestlige del mere end 900 m fra projektområdet, og at der ikke er registreret naturtyper, som vil kunne understøtte tilstedeværelsen af kildevældsvindelsnegl eller skæv vindelsnegl nær projektområdet.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har herudover lagt vægt på, at Horsens Kommune under klagesagen har oplyst, at området med potentielle levesteder for vindelsnegle uden for habitatområde H236 ligger ca. 240 m fra det potentielle levested for sumpvindelsnegl inden for habitatområdet. Arealerne imellem det potentielle levested og levestedet inden for Natura 2000-området består dels af en vej og dels af tør græslandsnatur, som ikke udgør et egnet levested for arter af vindelsnegle. I den forbindelse har nævnet desuden lagt vægt på, at vindelsnegle ikke migrerer mellem levesteder, da de er ikke-mobile arter.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i forhold til det i klagen anførte vedrørende fund af eventuelt egnede levesteder for vindelsnegle i vejtracéet uden for habitatområdet lagt vægt på, at det pågældende kildevæld ligger isoleret fra habitatområdet, og at en eventuel bestand af den grund ikke vil være omfattet af de eventuelle bestande af vindelsnegle i habitatområdet og derfor ikke være omfattet af habitatbeskyttelsen.

#### *Bæklampret*

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i forhold til bæklampret lagt vægt på, at projektet i anlægsfasen ikke vurderes at kunne påvirke en eventuel bestand af bæklampret i vandløbssystemet Bygholm Å, da der ikke foretages fysiske ændringer af vandløbet. Det fremgår herudover, at vandløbsstrækningen omkring projektområdet kan være opvækstområde og migrationslokalitet for arten, men at vandløbsstrækningen ved projektområdet ikke vurderes at udgøre et sandsynligt yngleområde, idet bunden hovedsagligt er sandet, og da der er betydelig sandvandring.



Miljø- og Fødevarerklagenævnet har desuden i forhold til påvirkning af bæklampret i forbindelse med den midlertidige grundvandssænkning i anlægsfasen lagt vægt på, at grundvandet reinjiceres og dermed ikke udledes i vandløbet, og at grundvandssænkningen derfor ikke medfører ændringer i vandløbet, herunder for bæklampret.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har herudover lagt vægt på, at der i konsekvensvurderingen er foretaget beregninger af udledningen af regnvand i driftsfasen, og at det på den baggrund er vurderet, at der ikke vil være påvirkning af bæklampret i forhold til udsving i iltkoncentration, saltpåvirkning og miljøfremmede stoffer.

### *Odder*

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i forhold til odder lagt vægt på oplysningerne om, at arealerne umiddelbart øst for Natura 2000-området ikke er væsentlige som yngleområde for odder, og at der under anlægsfasen vil være gode muligheder for at søge skjul både opstrøms og nedstrøms projektområdet.

I forhold til klagepunktet om, at den midlertidige bro i anlægsfasen over Hatting Bæk vil forstyrre odderens bevægelsesmuligheder, har nævnet lagt vægt på, at en eventuel påvirkning under anlægsfasen vil være af midlertidig karakter, og at anlægsaktiviteterne vil foregå inden for normal arbejdstid i dagtimerne og ikke i nattetimerne, hvor odder aktivt fouragerer i vandløbene.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har herudover lagt vægt på, at vejanlægget i driftsfasen ikke medfører en barriereeffekt for odder, da anlægget sikrer passageforhold for odder mellem Natura 2000-området og eventuelle rasteområder nedstrøms projektområdet i overensstemmelse med forvaltningsplanen for odder.

### *Grundvandssænkning*

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i forhold til påvirkning fra grundvandssænkningen lagt vægt på, at det af modelberegningen for udbredelsen af sænkningstragterne ved grundvandssænkning fremgår, at sænkningstragterne for de fire midterste understøtningspunkter ikke rækker ind i habitatområde H236, og at det på den baggrund er vurderet, at de vandløbsafhængige naturtyper og arter ikke vil blive påvirket negativt af grundvandssænkningen.

I forhold til en eventuel påvirkning fra grundvandssænkningen i kumulation med andre projekter har Miljø- og Fødevarerklagenævnet lagt vægt på beregningen af sænkningstragterne og afstanden til erhvervsområdet.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker i forlængelse heraf, at det efter nævnets opfattelse ikke kan kræves, at en miljøkonsekvensrapport forholder sig til den kumulative virkning med alle øvrige projekter i området. Vurderingen af den kumulative virkning skal alene forholde sig til de øvrige projekter i området, der må anses for relevante i forhold til en væsentlig forøgelse af de miljømæssige påvirkninger sammenholdt med det ønskede projekt.

### *3.2.5 Ad 4) Konsekvensvurderingens tilvejebringelse*

Det fremgår af habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1 og stk. 2, at hvis myndigheden vurderer, at et projekt kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område.

Det fremgår herudover af bekendtgørelsens § 6, stk. 4, at vurderinger efter stk. 1-3 skal fremgå af afgørelsen.

Det forudsættes således i bestemmelserne, at der først skal foretages en vurdering af, om projektet kan påvirke et habitatområde væsentligt (væsentlighedsvurdering). Hvis dette er tilfældet, skal der foretages en vurdering af virkningen på området (konsekvensvurdering), og denne vurdering skal indgå i afgørelsen.

Det fremgår af habitatvejledningen, at det er myndighedens ansvar, at en sag afgøres på et tilstrækkeligt oplyst grundlag, og at myndigheden således skal påse, at der er tilvejebragt tilstrækkelige oplysninger til at afgøre, om en plan eller et projekt skader et Natura 2000-områdes integritet. Efter EU-Domstolens praksis er det myndigheden, som er forpligtet til at sikre, at der er foretaget en vurdering på et tilstrækkeligt oplyst grundlag.<sup>[78]</sup> Det fremgår videre af habitatvejledningen, at hvis en myndighed ikke har adgang til de oplysninger, der er nødvendige for behandlingen af en konkret sag, kan ansøger efter den lovgivning, som ansøgningen behandles i forhold til eller efter en konkret vurdering i henhold til officialprincippet pålægges at fremskaffe oplysninger, der er relevante for at behandle ansøgningen. Der er henvist til, at der blandt andet er hjemmel i miljøvurderingslovens § 24, stk. 1, til at pålægge ansøger at tilvejebringe supplerende oplysninger.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder, at Horsens Kommunes vurdering af projektets påvirkninger på det nærliggende Natura 2000-område opfylder kravene til en konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsen, og at der ikke ud fra sagens oplysninger i øvrigt er grundlag for at fastslå, at konsekvensvurderingen ikke er uvildigt udarbejdet.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har lagt vægt på, at der i Horsens Kommune er gennemført selvstændige kommenteringsrunder af indholdet af den pågældende habitatkonsekvensvurdering med det formål at sikre, at habitatdirektivets krav til en passende vurdering er overholdt, inden kommunen meddelte de relevante tilladelser til projektet.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har herudover lagt vægt på, at det fremgår af § 25-tilladelsen, at Horsens Kommune, Natur og Miljø, har modtaget bistand fra et eksternt konsulentfirma til at gennemgå bygherres vurderinger af påvirkningen på Natura 2000-området og bilag IV-arter.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har desuden lagt vægt på, at der ikke med klagerne er fremkommet oplysninger, der giver grundlag for at antage, at indholdet af konsekvensvurderingen eller de foretagne vurderinger skulle være utilstrækkelige eller forkerte.

### *3.2.6 Ad 5) Påvirkning af bilag IV-arter (flagermus, odder, stor vandsalamander og spidssnudet frø)*

Det følger af miljøvurderingslovens § 20, stk. 4, nr. 2, at miljøkonsekvensrapporten på en passende måde skal påvise, beskrive og vurdere projektets væsentlige direkte og indirekte virkninger på bl.a. den biologiske mangfoldighed med særlig vægt på arter og naturtyper, der er beskyttet i henhold til habitatdirektivet.

Myndigheden skal ved selve § 25-tilladelsens meddelelse sikre sig, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for bilag IV-arter, jf. habitatbekendtgørelsens § 10.

EU-Kommissionen har offentliggjort en vejledning om beskyttelse af bilag IV-arter.<sup>[79]</sup> Bestemmelsen i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d, skal ifølge vejledningen forstås som en målsætning om, at yngle- og rasteområders økologiske funktion bevares.

Yngleområder defineres i vejledningen som de områder, der skal bruges til parring og fødsel, og endvidere dækker området i nærheden af rede- eller fødselsstedet, hvis afkommet er afhængigt af sådanne områder. Rasteområder defineres som de områder, der benyttes af et dyr eller en gruppe af dyr, når de ikke er aktive. Rasteområder omfatter også strukturer, som dyr etablerer som rasteområder, f.eks. reder, huler eller skjulesteder.<sup>[80]</sup>

Ligeledes defineres rasteområder i Miljøstyrelsens habitatvejledning som områder, der er vigtige for at sikre overlevelsen af enkelte dyr eller bestande, når de er i hvile. <sup>[81]</sup> Rasteområder er således områder, hvor arten i eller uden for yngletiden opholder sig for at hvile, sove eller overvintre (dvale) samt i skjul i større koncentrationer (flokke) og for at opfylde vigtige livsfunktioner (solbadning eller lignende). Fælles for yngle- og rasteområder er, at de anvendes regelmæssigt af arten.<sup>[82]</sup>

Ved et yngle- eller rasteområde i habitatdirektivets og habitatbekendtgørelsens forstand forstås en samling ("netværk") af lokaliteter, hvor en bestand af en art yngler eller raster. Betydningen af de enkelte lokaliteter i netværket kan afhænge af bestandens tæthed og spredningsmuligheder. Ved vurderingen af om et yngle- eller rasteområde beskadiges eller ødelægges, er det afgørende, om den økologiske funktionalitet af netværket af lokaliteter kan opretholdes på mindst samme niveau som hidtil.[83]

Det er den kompetente myndigheds ansvar i overensstemmelse med det almindelige forvaltningsretlige undersøgelsesprincip at sikre sig, at der er tilvejebragt tilstrækkelige oplysninger til at kunne vurdere, om yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter beskadiges eller ødelægges. Der kan ikke fastlægges entydige kriterier for omfanget og karakteren af de oplysninger, der er nødvendige. Det afhænger af den konkrete situation. Der kan f.eks. i tilfælde af ældre oplysninger være behov for at vurdere, om oplysningerne skal opdateres for at afgøre, om arten rent faktisk fortsat forekommer i de berørte områder. Der kan ikke fastsættes præcise kriterier for, hvornår oplysninger er for gamle, da arterne er meget forskellige, ligesom den naturlige udvikling (f.eks. tilgroning) af et område kan have betydning for, om en art er til stede. Der kan være et behov for yderligere undersøgelser, hvis der skal træffes afgørelser i dele af landet, hvor arterne vides at forekomme, og hvor der er en sandsynlighed for, at mulige yngle- eller rasteområder kan blive berørt. Eventuelle undersøgelser skal ske målrettet med egnede metoder, og det skal sikres, at undersøgelserne foregår på de tidspunkter på året, hvor den pågældende art kan tænkes at udnytte et givet område. Undersøgelserne skal således foregå på tidspunkter, hvor der vil være stor sandsynlighed for at konstatere arten, hvis den forekommer i området.[84]

I forhold til aktiviteter, der kan påvirke yngle- eller rasteområder, skal der ifølge EU-Kommissionens vejledning sondres mellem aktiviteter, der kan rummes inden for habitatdirektivets artikel 12 og aktiviteter, der kræver fravigelse i medfør af direktivets artikel 16. Hvor der er tale om en fravigelse efter artikel 16, vil kompensationsforanstaltninger have til formål at kompensere for specifikke negative virkninger på en art og indebærer således, at der sker eller er sket en beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområde. Dette er ikke tilfældet for foranstaltninger til sikring af økologisk funktionalitet, som sikrer, at yngle- eller rasteområdets økologiske funktionalitet forbliver fuldstændig intakt (kvantitativt og kvalitativt), når aktiviteten har fundet sted (afværgeforanstaltninger).[85]

EU-Domstolen har i Grand hamster II-dommen med henvisning til EU-Kommissionens vejledning udtalt, at det efter habitatdirektivets artikel 12, stk. 1 litra d, navnlig skal sikres, at en beskyttet dyrearts yngle- og rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges af menneskelige aktiviteter, således at disse områder fortsat frembyder de vilkår, der er nødvendige for, at denne dyreart inden for dette område kan raste eller yngle med succes. Ved en sådan vurdering skal der tages hensyn til de økologiske krav, der gælder for hver enkelt af de berørte dyrearter, som det pågældende individ tilhører, samt til situationen på individniveau for denne dyreart, som benytter det pågældende yngle- eller rasteområde.[86]

Miljø- og Fødevareklagenævnet er af den opfattelse, at vurderingen af bilag IV-arter på afgørelsestidspunktet ikke nødvendigvis skal indeholde en endelig vurdering af, om en given lokalitet faktisk tjener som yngle- eller rasteområde for bilag IV-arter, hvis det ud fra et forsigtighedsprincip foreløbigt lægges til grund, at det er tilfældet.

Hvis en given lokalitet ud fra et forsigtighedsprincip må antages at tjene som yngle- eller rasteområde for en bilag IV-art, skal det herefter vurderes, hvordan projektet vil påvirke lokaliteten umiddelbart. Er den umiddelbare påvirkning skadelig, skal det vurderes, om lokalitetens vedvarende økologiske funktionalitet som yngle- eller rasteområde i givet fald vil kunne opretholdes ved hjælp af afværgeforanstaltninger. Hvis afværgeforanstaltningerne ikke med en høj grad af sikkerhed må forventes at ville virke i tilstrækkeligt omfang, skal projektet tilpasses, således at den umiddelbare skade på lokaliteten undgås.

Af Miljøstyrelsens habitatvejledning fremgår det, at afværgeforanstaltninger er velegnet for arter, som er hurtige til at kolonisere nye lokaliteter inden for et netværk af lokaliteter, der udgør et samlet område for en bestand, og hvor nye egnede levesteder vil kunne skabes over en kortere tidsperiode.

Det fremgår endvidere af Miljøstyrelsens habitatvejledning, at der i givet fald skal være en høj grad af sikkerhed for, at afværgeforanstaltninger virker i tilstrækkeligt omfang. Jo større usikkerhed i kendskabet til arternes konkrete forekomst i et område, des større behov for afværgeforanstaltninger i form af at sikre mulige nye yngle- eller rasteområder. Hvor afværgeforanstaltninger er påkrævede, skal der ifølge Miljøstyrelsens habitatvejledning fastsættes klare vilkår herom i de konkrete sager. Vilkåret skal være udformet sådan, at det kan håndhæves.[87]

### *Flagermus*

Miljø- og Fødevareklagenævnet konstaterer indledningsvis, at der ved de undersøgelser, som er foretaget i forbindelse med udarbejdelsen af habitatkonsekvensvurderingen, er fundet et yngle- og rasteområde for pipistrel- og dværgflagermus, og muligvis også for brun- og troldflagermus ca. 300 m vest for projektområdet. Nævnet konstaterer, at det derudover ikke er kortlagt nærmere, om der er yngle- eller rasteområder i det skovklædte område ca. 80 m øst for forbindelsesvejen, og at mulige yngle- og rasteområder er blevet behandlet, som om de faktisk var yngle- og rasteområder.

Det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at der i forbindelse med, at landskabsbroen etableres, skal nedrammes spunsvægge til byggegruberne omkring fundamentene til bropillerne. Støjen fra nedramningen af spuns vil som regel opleves særligt generende, da det er impulsstøj. Der er foretaget støjberegninger i forhold til naboboliger, og på den baggrund lavet en simpel støjberegning af støjudbredelsen, som viser, at der kan forventes støjniveauer på over 40 dB(A) mere end 300-400 m fra ramningsstedet. Det fremgår, at arbejdet med

nedramning er estimeret til at vare i 14 dage, og at arbejdet kun udføres i dagstimerne på hverdage. Det er derudover vurderet, at det ikke er behov for væsentlige afværgeforanstaltninger i forbindelse med anlægsstøj.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder, at Horsens Kommune ikke har haft et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere, at projektet ikke vil påvirke den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for de ni registrerede flagermusarter i området.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har lagt vægt på, at der ikke er foretaget en vurdering af, om støjen i anlægsfasen fra nedramning af spuns vil kunne påvirke yngle- og rasteområder for flagermus. Nævnet bemærker i den forbindelse, at Horsens Kommune i sagen har valgt at behandle områderne øst for forbindelsesvejen som om, der faktisk er yngle- og rasteområder, men at der ikke er foretaget en vurdering af, om støjen kan påvirke de nærliggende yngle- og rasteområders funktionalitet, særligt i yngleperioden. Nævnet bemærker i forlængelse heraf, at det fremgår, at støj fra ramning er impulsstøj, som kan virke mere generende end anden støj. Nævnet henviser til, at det af Forvaltningsplanen for flagermus om sikring af egnede levesteder fremgår, at forstyrrelser, som f.eks. voldsom støjpåvirkning, der kan skade den lokale bestand af flagermus, skal undgås.[88]

Et flertal i Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder i øvrigt, at Horsens Kommune har haft et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere, at projektets øvrige dele ikke vil påvirke den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for de ni registrerede flagermusarter i området.

Flertallet har ved vurderingen lagt vægt på, at der i overensstemmelse med retningslinjerne i Vejdirektoratets vejledning om flagermus og større veje er gennemført flagermusundersøgelser i de anførte perioder, og at der både er foretaget besigtigelse i dagtimerne, undersøgelser med automatiske detektorer og gennemgang af området med håndholdt flagermusdetektor. Det er på den baggrund fastlagt hvor i området, der er yngle- og rasteområder for flagermus, eller potentielle yngle- og rasteområder, ligesom væsentlige ledelinjer og fourageringsområder af betydning for yngle- og rasteområdernes økologiske funktionalitet er fastlagt.

Flertallet har desuden lagt vægt på, at det i forbindelse med afgørelsen er vurderet, at de fleste af de registrerede flagermusarter vil benytte den primære ledelinje under landskabsbroen, og at de mindre strukturbundne arter vil flyve i så stor afstand til ledebeplantning og skærme, at de planlagte højder af broafskærmning og ledebeplantning vil reducere kollisionsrisikoen for flagermus.

*Derudover har flertallet lagt vægt på, at vejens krydsning af Bygholm Ådal og Bygholm Å, som er vurderet at være henholdsvis et vigtigt fourageringsområde og en vigtig ledelinje for flagermus i området, anlægges som en landskabsbro af typen A1L (våd) i overensstemmelse med Vejdirektoratets*

vejregel om faunapassager, og at landskabsbroen under hver enkelt af de tre midterste fag har en frihøjde på minimum 7 m og bredde på ca. 30 m, hvilket er i overensstemmelse med de i vejledningen angivne mindste dimensioner for den valgte type landskabsbro. Flertallet har i den forbindelse lagt vægt på, at landskabsbroer af typen A1L (våd) i Vejdirektoratets vejregel om faunapassager er angivet som en egnet afværgeforanstaltning for arter af flagermus herunder, vandflagermus, damflagermus, dværgflagermus, pipistrelflagermus, troldeflagermus og langøret flagermus, og at høje landskabsbroer med stor frihøjde under broen, som i den konkrete sag, også er egnet til sydflagermus. Endvidere har flertallet lagt vægt på, at kollisionsrisikoen ved vejkrydsninger for brunflagermus og skimmelflagermus ifølge Vejdirektoratets vejregel anses for lav.

Flertallet har herudover lagt vægt på, at der opsættes skærme på broens sider og etableres ledebeplantning i overensstemmelse med Vejdirektoratets vejregel om faunapassager med henblik på at minimere kollisionsrisikoen for flagermus, der fouragerer i broens højde over ådalen, og føre lavtflyvende flagermusarter på kanten af ådalen ned i ådalen, hvor der er passage under broen. I begyndelsen suppleres ledebeplantningen desuden i overensstemmelse med Vejdirektoratets vejregel om faunapassager med et fintmasket trådhegn med en højde på minimum 2,5 m, så flagermus ikke kan passere igennem hegnet.

Samlet i forhold til de beskrevne afværgeforanstaltninger har flertallet lagt vægt på, at der er fastsat vilkår i § 25-tilladelsen i overensstemmelse hermed.

Flertallet har i forhold til uoverensstemmelsen om afstanden til det potentielle yngle- og rasteområde for flagermus øst for forbindelsesvejen lagt vægt på, at den faktiske afstand ikke i væsentlig grad afviger fra den tidligere oplyste afstand.

Endelig har flertallet lagt vægt på, at en eventuel påvirkning fra lys og visuelle forstyrrelser fra trafikken i driftsfasen begrænses af afskærmningen på broens sider, og at der ikke etableres vejbelysning på strækningen, ligesom beplantningen langs vejen og broafskærmningen på selve vejbroen vil reducere en potentiel påvirkning af flagermus i driftsfasen væsentligt. Særligt i forhold til en potentiel støjpåvirkning har flertallet lagt vægt på, at der er tale om en landevej, og at der i miljøkonsekvensrapporten er redegjort for, at støjen i området ikke vil blive forøget væsentligt.

Mindretallet (Pelle Andersen-Harrild) finder, at Horsens Kommune i forhold til støj i driftsfasen ikke har haft et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere, at projektet ikke vil påvirke den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for de ni registrerede flagermusarter i området.

Mindretallet har lagt vægt på, at Horsens Kommune ikke har taget stilling til de enkelte flagermus arters habitatkrav eller differentieret mellem arternes hørelsesmæssige sensitivitet, og at der ikke er et tilstrækkeligt grundlag for at konkludere, at der ikke er nogen påvirkning i

driftsfasen.

#### *Øvrige bilag IV-arter*

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at Horsens Kommune har haft et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere, at projektet ikke vil påvirke den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for stor vandsalamander, spidssnudet frø og odder. Nævnet finder desuden ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens faglige vurdering af, at yngle- og rasteområder for arterne ikke vil blive påvirket af planen.

I forhold til spidssnudet frø og stor vandsalamander har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på, at der i forbindelse med miljøkonsekvensrapporten er foretaget en eftersøgning af haletudser på egnede levesteder i overensstemmelse med den tekniske anvisning for overvågning af padder og inddraget eksisterende data om artens forekomst i området.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har herudover lagt vægt på, at der etableres et paddehegn langs begge sider af vejen på nordsiden af Bygholm Å, og at det er vurderet, at det planlagte med etablering af afværgeforanstaltningen ikke vil forringe den økologiske funktionalitet for yngle- og rasteområder for stor vandsalamander og spidssnudet frø. Nævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at eventuelle individer af arterne vil blive ledt under vejbroen.

I forhold til odder bemærker Miljø- og Fødevareklagenævnet indledningsvis, at det ikke af § 25-tilladelsen, miljøkonsekvensrapporten eller habitatkonsekvensvurderingen umiddelbart ses at være vurderet, om planen vil påvirke den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for odder. Nævnet forstår dog vurderingen i habitatkonsekvensvurderingen således, at vurderingen foruden en vurdering af odder på udpegningsgrundlaget for habitatområde H236 også indeholder en vurdering af projektets påvirkning af den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder for odder, idet bestanden af odder, som opholder sig inden for og uden for Natura 2000-området, må anses for værende sammenfaldende.

Ved vurderingen i forhold til odder, har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på, at det nære område omkring vejtracéet er afgræsset og åbent uden gode muligheder for skjul, og at det på den baggrund er vurderet, at arealerne umiddelbart øst for Natura 2000-området er uegnede som yngleområde for odder. Nævnet har herudover lagt vægt på, at anlægsaktiviteterne er midlertidige, og at aktiviteterne vil foregå inden for normal arbejdstid i dagtimerne, samt at der er gode muligheder for arten til at søge skjul både opstrøms og nedstrøms, hvor anlægsarbejderne foregår.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har desuden lagt vægt på, at landskabsbroen i driftsfasen vil sikre gode passageforhold, som sikrer, at odder kan passere under vejen langs med vandløbet i overensstemmelse med forvaltningsplan for odder.



### 3.2.7 Ad 6) Øvrig natur

Efter miljøvurderingslovens bilag 7, jf. § 20. stk. 1, skal en miljøkonsekvensrapport indeholde en beskrivelse af projektets forventede væsentlige indvirkninger på miljøet af de i § 20, stk. 4, nævnte faktorer, herunder den biologiske mangfoldighed, der kan forventes at blive berørt i væsentlig grad af projektet.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Horsens Kommunes vurdering efter miljøvurderingslovens § 24, stk. 1, hvorefter miljøkonsekvensrapporten opfylder lovens krav for så vidt angår beskrivelse af projektets forventede væsentlige indvirkning på naturen, herunder butsnudet frø, gøgeurt, butbladet hårstjerne og slørugle.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker indledningsvis, at der ikke kan stilles krav om, at en miljøkonsekvensrapport skal indeholde en selvstændig vurdering af samtlige arter, som potentielt kan findes i et område. Nævnet henviser til, at det er projektets forventelige *væsentlige* indvirkninger på miljøet, som skal beskrives i en miljøkonsekvensrapport.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har lagt vægt på, at det i miljøkonsekvensrapporten er beskrevet, at der er fundet butsnudet frø i området, ligesom det er beskrevet i miljøkonsekvensrapporten, at der på et kalkoverdrev vest for projektområdet er en forekomst af gøgeurt. Nævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at det i forbindelse med projektet er vurderet, at der ikke vil være en påvirkning af kalkoverdrevet, jf. afsnit 3.2.4.

Efter Miljø- og Fødevarerklagenævnets opfattelse var det i den konkrete sag ikke nødvendigt at foretage en nærmere vurdering af butbladet hårstjerne eller slørugle, idet projektet ikke kan formodes at kunne få væsentlig betydning for bestanden af arterne i området. Nævnet har i forhold til butbladet hårstjerne lagt vægt på Horsens Kommunes oplysninger om, at de udgåede elletræer vil blive liggende i området, og fortsat kan udgøre et levested for butbladet hårstjerne. I forhold til slørugle har nævnet lagt vægt på, at der ikke i forbindelse med projektet vil blive nedrevet bygninger eller fældet træer, som er egnede for ynglende slørugler.

### 3.2.8 Ad 7) Alternativer

Det fremgår af miljøvurderingslovens § 20, stk. 2, nr. 4, at miljøkonsekvensrapporten bl.a. skal indeholde en beskrivelse af de rimelige alternativer, som bygherren har undersøgt, og som er relevante for projektet og dets særlige karakteristika, og en angivelse af hovedårsagerne til den valgte løsning under hensyntagen til projektets indvirkninger på miljøet.

Miljøkonsekvensrapporten skal efter bilag 7, pkt. 3, jf. § 20, stk. 1, endvidere indeholde en beskrivelse af de relevante aspekter af den aktuelle miljøstatus (referencescenariet eller 0-alternativet) og en kort beskrivelse af dens sandsynlige udvikling, hvis projektet ikke gennemføres.

Efter Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis skal alternativer, herunder også de alternativer, der er foreslået under den forudgående offentlige debat, behandles mere eller mindre indgående. Det er tilstrækkeligt, at oversigten over alternativer giver offentligheden og politikerne en mulighed for at vurdere det ønskede projekt i forhold til andre realistiske alternativer. Afgørende er, om der kan siges at være tilvejebragt det fornødne grundlag for en beslutning. Det kan således ikke kræves, at der foretages en indgående belysning af (alle) andre alternativer.[89]

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Horsens Kommunes vurdering efter miljøvurderingslovens § 24, stk. 1, hvorefter miljøkonsekvensrapporten opfylder lovens krav, for så vidt angår beskrivelsen af de undersøgte rimelige alternativer.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har lagt vægt på, at miljøkonsekvensrapporten indeholder en beskrivelse af referencescenariet og den sandsynlige udvikling af området, såfremt projektet ikke gennemføres.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har desuden lagt vægt på, at der i miljøkonsekvensrapporten er redegjort for ti alternative linjeføringer, herunder af borgerforslag indkommet i debatfasen, og at der er en indledende vurdering af den trafikale effekt af forslagene, og en overordnet screening af de enkelte forslags påvirkning af naturforhold, landskabet og kulturforhold.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at nævnet ikke kan tage stilling til, om en afgørelse, herunder valget mellem forskellige alternativer, er hensigtsmæssig, ligesom nævnet ikke kan tage stilling til, om der i forbindelse med beslutningen om at ansøge om forbindelsesvejen på den konkrete placering er inddraget usaglige hensyn. Miljøvurderingsreglerne fastlægger ikke i sig selv grænser for, hvad myndigheder kan beslutte af politiske, økonomiske eller andre grunde, men stiller alene krav til grundlaget for beslutningerne og til procedurerne herfor.

### *3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets øvrige bemærkninger*

#### *3.3.1 Vandrammedirektivet*

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at Horsens Kommune ved en fornyet behandling bør være opmærksom på at sikre, at projektet ikke samlet medfører en mertilførsel af kobber til vandløbet. I den forbindelse bemærker nævnet endvidere, at der ikke vil være tale om en samlet mertilførsel af kobber til vandløbet som følge af projektet, hvis det dokumenteres, at tilførslen af kobber gennem vejvand er mindre end den reducere af tilførsel af kobber til vandløbet, som sker gennem andre kilder, herunder f.eks. fra landbrugsjord.

Hvis dette ikke er muligt, gør Miljø- og Fødevareklagenævnet opmærksom på, at projektet herefter alene kan tillades under opfyldelse af fravigelsesbetingelserne i vandrammedirektivets art. 4, stk. 7. Undtagelsesbestemmelsen er implementeret i miljømålsbekendtgørelsen, hvor det fremgår af § 4, stk. 3, at ministeren efter anmodning fra

en myndighed har mulighed for efter en konkret vurdering at træffe afgørelse om, at myndigheden under de omstændigheder og betingelser, som er nævnt i stk. 1 og 2, kan fravige de fastlagte miljømål, jf. indsatsbekendtgørelsens § 8.

Miljø- og Fødevareklagenævnet gør opmærksom på, at nævnet ikke hermed har taget stilling til om betingelserne for fravigelse efter miljømålsbekendtgørelsens § 4, stk. 3, er opfyldt.

Miljø- og Fødevareklagenævnet gør endvidere opmærksom på, at Horsens Kommune i 8 i bekendtgørelse om krav til udledning af visse forurenende stoffer til vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og havområder, har mulighed for at udpege en blandingszone omkring udledningpunkter, hvor miljøkvalitetskravene inden for denne zone kan overskrides. [90] Nævnet bemærker videre, at det er en forudsætning for fastsættelse af en blandingszone, at udledningen af forurenende stoffer forinden er nedbragt mest muligt gennem anvendelse af BAT, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 1, og at miljøkvalitetskravene ikke overskrides uden for blandingszonen. Sidstnævnte skal sikres ved beregning efter § 7, stk. 1, jf. stk. 2.

### 3.3.2 Bilag IV-arter

#### *Flagermus*

Ved en fornyet behandling bør Horsens Kommune foretage en vurdering af, om støj fra projektet i anlægsfasen i forbindelse med ramning af spuns kan påvirke bilag IV-arter af flagermus, særligt i yngleperioder. Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker i den forbindelse, at de forskellige arters yngleperioder er beskrevet i forvaltningsplan for flagermus. Hvis det ved en fornyet behandling vurderes, at impulsstøjen kan have en negativ betydning for yngle- og rasteområder for flagermus, kan kommunen overveje at fastsætte vilkår i § 25-tilladelsen om, hvornår nedramningen af spuns må foregå.

### 3.4 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1.

### 3.5 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver afgørelse af 14. januar 2022 om § 25-tilladelse til ny forbindelsesvej fra erhvervsområde Vega til Horsens C og hjemviser sagen til fornyet behandling.

---

[1] Lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

- [2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet, som ændret ved lov nr. 900 af 21. juni 2022 om ændring af museumsloven, lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet og forskellige andre love.
- [3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.
- [4] Sagsnr. 22/02909, 22/02917, 22/02922, 22/06815 og 22/06836.
- [5] Sagsnr. 22/02446, 22/02414 og 22/02410.
- [6] Natura 2000-basisanalyse 2022-2027, Bygholm Ådal  
([file:///C:/Users/B120749/360Files/PROD\\_b120749/Natura%202000-basisanalyse%202022-2027,%20Byghom%20Ådal](file:///C:/Users/B120749/360Files/PROD_b120749/Natura%202000-basisanalyse%202022-2027,%20Byghom%20Ådal)).
- [7] <https://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv2-bek-2019>  
(<https://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv2-bek-2019>).
- [8] <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3hoering2021>  
(<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3hoering2021>).
- [9] I MiljøGIS for høring af vandområdeplanerne 2021-2027 er miljøfarlige forurenende stoffer omtalt som nationalt specifikke stoffer.
- [10] <https://vandplandata.dk/vp3hoering2021/vandomraade/vandloeb/DKRIVER6647>  
(<https://vandplandata.dk/vp3hoering2021/vandomraade/vandloeb/DKRIVER6647>).
- [11] Spørgsmål nr. 21, <https://mst.dk/natur-vand/vand-i-hverdagen/spildevand/hvad-er-spildevand-og-hvorfor-reenser-vi-det/spoergsmaal-og-svar-om-miljoekvalitetskrav/#G>  
(<https://mst.dk/natur-vand/vand-i-hverdagen/spildevand/hvad-er-spildevand-og-hvorfor-reenser-vi-det/spoergsmaal-og-svar-om-miljoekvalitetskrav/#G>).
- [12] <https://mst.dk/media/121329/52-baggrunds niveau-for-barium-zink-kobber-nikkel-og-vanadium-i-fer-sk-og-havvand.pdf> (<https://mst.dk/media/121329/52-baggrunds niveau-for-barium-zink-kobber-nikkel-og-vanadium-i-fer-sk-og-havvand.pdf>).
- [13] Bevaringsstatus for naturtyper og arter – 2019. Habitatdirektivets Artikel 17-rapportering. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 52 s. Videnskabelig rapport nr. 340. (<https://dce2.au.dk/pub/SR340.pdf>)
- [14] Den enkelte organismes økologi.
- [15] LC50-værdi, lethal concentration, udtryk for et kemisk stofs giftighed.
- [16] Vejdirektoratet, Vejregel: Faunapassager – en vejledning: anlæg og planlægning, august 2020.
- [17] Overvågning af padder, DCE, TA-nr.: A17, version 2, 2018.  
([https://ecos.au.dk/fileadmin/ecos/Fagdatacentre/Biodiversitet/TAA17Padder\\_v.2.pdf](https://ecos.au.dk/fileadmin/ecos/Fagdatacentre/Biodiversitet/TAA17Padder_v.2.pdf))
- [18] Miljøstyrelsen, 2007. Støj fra veje. Vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 4.
- [19] Vejregelgruppen Afvanding, 2020. HÅNDBOG - Afvandingskonstruktioner– Miljøforhold og Myndighedsansøgning – Anlæg og Planlægning. Vejregler. December 2020.

[20] Vollertsen, J., Hvitved-Jacobsen, T. Nielsen, A.H., 2012. Faktablade om dimensionering af våde regnvandsbassiner. Aalborg Universitet, august 2012.

[21] Jensen, J. & Bak, J.L. 2018. Zink og kobber i vandmiljøet. Kilder, forekomst og den miljømæssige betydning. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi.

[22] Jf. Vollertsen, J., Hvitved-Jacobsen, T. Nielsen, A.H., 2012, Faktablade om dimensionering af våde regnvandsbassiner. Aalborg Universitet, august 2012, og Gregersen, I.B., Rasmussen, S.H., Madsen, S. & Arnbjerg-Nielsen, K., Opdatering af regnearket til Skrift 30 (oktober 2016), Regnrække Version 4.1, SVK, <https://spildevandskomiteen.dk/skrifter/> (<https://spildevandskomiteen.dk/skrifter/>).

[23] Bekendtgørelse nr. 449 af 11. april 2019 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

[24] Miljøstyrelsens vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, juli 2017, <https://mst.dk/media/133301/bilag-1-vejledning-4-juli-2017.pdf> (<https://mst.dk/media/133301/bilag-1-vejledning-4-juli-2017.pdf>).

[25] Miljøstyrelsen, 2021, udkast til spørgsmål og svar om udledning af visse forurenende stoffer til vandmiljøet, spørgsmål 43.

[26] EU-domstolens dom af 7. november 2018 i sag C-461/17, Holohan, og EU-domstolens dom af 16. juli 2020 i sag C-411/19, Italia Onlus.

[27] EU-Domstolens dom af 4. marts 2021 i forenede sager C-473/19 og C-474/19, Skydda Skogen.

[28] Bekendtgørelse nr. 1376 af 21. juni 2021 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter.

[29] Forvaltningsplan for odder (lutra lutra) i Danmark, Skov og Naturstyrelsen, 1996.

[30] Habitatvejledningen, vejledning nr. 9925 af 11. november 2020 til bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

[31] Jf. bemærkningerne til § 11 i forslag L44 til Lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet (FT 2016-17).

[32] Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

[33] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. oktober 2009 om beskyttelse af vilde fugle.

[34] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger.

[35] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020 i sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, præmis 90.

[36] Lovbekendtgørelse nr. 126 af 26. januar 2017 om vandplanlægning.

[37] Lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder.

[38] Bekendtgørelse nr. 448 af 11. april 2019 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster.

[39] Bekendtgørelse nr. 449 af 11. april 2019 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

[40] Vejledningsudkast til lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) Konkrete projekter, Miljøstyrelsen 2022, afsnit 3.

[41] Vejledning nr. 9627 af 6. juli 2017 om bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområde-distrikter, afsnit 8.1.2.

[42] Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

[43] Bekendtgørelse nr. 2091 af 12. november 2021 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

[44] Se betragtning nr. 25 til VVM-direktivet.

[45] Se bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 28, vedrørende ændringen af miljøvurderingslovens § 40, 2020/1 LSF 56 af 8. oktober 2020.

[46] EU-Domstolens dom af 1. juli 2015 i sag C-461/13, Weser, præmis 51.

[47] EU-Domstolens dom af 1. juli 2015 i sag C-461/13, Weser, præmis 46.

[48] Se EU-Domstolens dom af 1. juli 2015, sag C-461/13, Weser, præmis 50 og 69.

[49] EU-Domstolens dom af 5. maj 2022, sag C-525/20, Association France Nature Environnement, præmis 42 og 45.

[50] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020, sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, præmis 94-96.

[51] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020, sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, præmis 97-98.

[52] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020, sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, præmis 100, 101 og 108.

[53] Direktiv 2006/118 af 12. december 2006 fastsætter efter art. 1 specifikke foranstaltninger til forebyggelse af og kontrol med forurening af grundvand, jf. art. 17, stk. 1 og 2 i vandrammedirektivet. Kvalitetskravene for grundvand er fastlagt i direktivets bilag 1, jf. art. 3, stk. 1.

[54] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020, sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, præmis 110.

[55] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020, sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, præmis 118.

[56] Lovbekendtgørelse nr. 126 af 26. januar 2017 om lov om vandplanlægning.

[57] Bekendtgørelse nr. 1625 af 19. december 2017 om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvand og grundvand.

[58] Andre steder omtalt som del B, tabel 3 og 4.

[59] Denne parameter er miljøkvalitetskravet udtrykt som årgennemsnit (generelt kvalitetskrav).

[60] Denne parameter er miljøkvalitetskravet udtrykt som højeste tilladte koncentration (maksimumkoncentration).

[61] Afsnit 4.6, tilstandsvurdering, miljøfarlige forurenende stoffer, <https://mst.dk/media/122170/revideret-jylland-fyn-d-28062016.pdf> (<https://mst.dk/media/122170/revideret-jylland-fyn-d-28062016.pdf>).

[62] Afsnit 4.3, indsatser for miljøfarlige forurenende stoffer, formål med indsatsen og generelle forhold omkring gennemførelse, <https://mst.dk/media/133301/bilag-1-vejledning-4-juli-2017.pdf> (<https://mst.dk/media/133301/bilag-1-vejledning-4-juli-2017.pdf>).

[63] Afsnit 8.3.2, Miljømålet er ikke opfyldt, miljøfarlige forurenende stoffer, <https://mst.dk/media/133301/bilag-1-vejledning-4-juli-2017.pdf> (<https://mst.dk/media/133301/bilag-1-vejledning-4-juli-2017.pdf>).

[64] Se særligt afsnit 8.3.2 i Udkast til vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, december 2021, <https://mim.dk/media/225714/udkast-vejledning-til-indsatsprogram-vp3.pdf> (<https://mim.dk/media/225714/udkast-vejledning-til-indsatsprogram-vp3.pdf>).

[65] Spørgsmål nr. 43 om hvordan kravværdier for et givet stof i en udedning fastsættes, når miljøkvalitetskrav for stoffet i forvejen er overskredet i vandmiljøet, <https://mst.dk/natur-vand/vand-i-hverdagen/spildevand/hvad-er-spildevand-og-hvorfor-reanser-vi-det/spoergsmaal-og-svar-om-miljoekvalitetskrav/#G> (<https://mst.dk/natur-vand/vand-i-hverdagen/spildevand/hvad-er-spildevand-og-hvorfor-reanser-vi-det/spoergsmaal-og-svar-om-miljoekvalitetskrav/#G>).

[66] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020, sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, præmis 94-96.

[67] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020, sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, f.eks. præmis 92 og 101.

[68] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020, sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, præmis 100

[69] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020, sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, præmis 101 og 118, samt EU-Domstolens dom af 5. maj 2022, sag C-525/20, Association France Nature Environnement, præmis 42 og 45.

[70] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020, sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, præmis 110.

[71] EU-Domstolens dom af 28. maj 2020, sag C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen, præmis 110.

[72] Se sag C-127/02 (Hjerte-muslingedommen), præmis 61, og dommens punkt 4.

[73] Se bl.a. sag C-404/09, Kommissionen mod Spanien, præmis 99.

[74] Se EU-Domstolens dom af 11. april 2013 i sag C-258/11, Sweetman, præmis 48.

[75] EU-Kommissionens meddelelse "Forvaltning af Natura 2000-lokaliteter – Bestemmelserne i artikel 6 i habitatdirektivet 92/43/EØF", 2018, afsnit 3.6.4.

[76] Se EU-Domstolens dom af 7. november 2018 i sag C-461/17 (Holohan), præmis 37-40.

[77] Se bl.a. EU-Domstolens dom af 26. april 2017 i sag C-142/16 (Moorburg), præmis 29.

[78] EU-domstolens dom af 7. november 2018 i sag C-461/17 (Holohan) præmis 41-47.

[79] Vejledning om streng beskyttelse af dyrearter af fællesskabsbetydning i henhold til Habitatdirektivet, Kommissionens meddelelse af 12. oktober 2021, C(2021) 7301 (herefter EU-Kommissionens vejledning).

[80] EU-Kommissionens vejledning, pkt. 2.52-2.57.

[81] Vejledning nr. 48 til bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, Miljøstyrelsen, december 2020 (herefter Miljøstyrelsens habitatvejledning).

[82] Miljøstyrelsens habitatvejledning, pkt. 9.4.1.

[83] Miljøstyrelsens habitatvejledning, pkt. 9.7.1.4 og EU-Kommissionens vejledning pkt. 2.52, hvorefter habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d, bør forstås som en målsætning om opretholdelse af yngle- og rasteområdernes økologiske funktion.

[84] Jf. i det hele Miljøstyrelsens habitatvejledning, pkt. 9.6.4-9.6.6.

[85] EU-Kommissionens vejledning, pkt. 2.73.

[86] EU-Domstolens dom af 28. oktober 2021, 2. afd., sag C-357/20, Magistrat der Stadt Wien (Grand hamster - II), præmis 52.

[87] Miljøstyrelsens vejledning til bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

[88] Forvaltningsplan for flagermus. Beskyttelse og forvaltning af de 17 danske flagermusarter og deres levesteder, Naturstyrelsen, 2013, s. 37.

[89] Jf. vejledning om VVM i planloven (2009), s. 57, om praksis hos det tidligere Naturklagenævnet.

[90] Bekendtgørelse nr. 1433 af 21. november 2017 om krav til udledning af visse forurenende stoffer til vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og havområder.

**Sag:**

22/02461

**Dato:**

23. februar 2023.

**Emner:**



Miljøvurdering af ...

Miljø- og Fødevareklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/>) •  
Nævnenes Hus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • [mfkn@naevneneshus.dk](mailto:mfkn@naevneneshus.dk)  
(<mailto:mfkn@naevneneshus.dk>)  
Tilgængelighedserklæring (<https://www.was.digst.dk/mfkn-naevneneshus-dk>)